

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra sociologie a andragogiky

**SOCIÁLNĚ-DEMOGRAFICKÝ PROFIL CIZINCŮ
V ČESKÉ REPUBLICĚ**

**SOCIO-DEMOGRAPHIC PROFILE OF FOREIGNERS IN THE
CZECH REPUBLIC**

Bakalářská práce

Lenka Šrámková

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Daniel Topinka, Ph.D.

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 21. března 2013

Lenka Šrámková

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování

PhDr. Danielu Topinkovi, Ph.D. za jeho cenné rady a připomínky při vedení
mé bakalářské práce.

Obsah

Úvod	6
1. Teoretické vymezení pojmů	10
1.1. Vymezení termínu cizinec	10
1.2. Povolení k pobytu na území České republiky	11
1.3. Státní občanství.....	13
1.4. Porodnost	14
1.5. Plodnost	15
1.6. Demografické stárnutí populace	15
2. Sociálně demografický profil cizinců v ČR	18
2.1. Občané zemí EU	19
2.1.1. Celkový počet cizinců z EU 27	19
2.1.2. Trvalý pobyt cizinců z EU.....	20
2.1.3. Pohlaví cizinců z EU	22
2.2. Občané třetích zemí	23
2.2.1. Celkový počet cizinců třetích zemí	24
2.2.2. Trvalý pobyt cizinců třetích zemí.....	25
2.2.3. Pohlaví cizinců třetích zemí	27
2.3. Věková struktura cizinců	30
2.3.1. Nejpočetnější věkové kategorie cizinců	31
2.3.2. Povolení k pobytu na 12 měsíců a déle a zastoupení pohlaví	32
2.4. Celkové srovnání	33
2.4.1. Srovnání občanů EU a občanů třetích zemí	33
2.5. Profil cizinců v ČR	36
2.5.1. Trvalý pobyt cizinců v ČR	37
2.5.2. Pohlaví cizinců v ČR.....	38
2.5.3. Věková struktura cizinců.....	39
2.5.4. Shrnutí	40
3. Srovnání cizinců v ČR s cizinci v Olomouckém kraji	41
3.1. Celkový počet cizinců v Olomouckém kraji	41
3.2. Cizinci v Olomouckém kraji s povoleným pobytem	43
3.3. Pohlaví cizinců v Olomouckém kraji	44

3.4. Věková struktura cizinců v Olomouckém kraji	45
3.5. Shrnutí.....	46
4. Porodnost cizinců žijících v České republice.....	46
4.1. Analýza porodnosti cizinců	47
4.2. Srovnání porodnosti cizinců a porodnosti obyvatelstva České republiky.....	49
4.3. Shrnutí.....	51
Závěr.....	53
Anotace.....	56
Použité zdroje a literatura.....	57
Seznam tabulek.....	60
Seznam grafů a map	61
Přílohy	63

Úvod

Česká republika se v rámci Evropské unie řadí mezi země s relativně nízkým podílem cizinců na celkovém počtu obyvatel, což je důsledkem mnoha faktorů pro každou zemi specifických. Nepotýká se s přílivem cizinců z bývalých kolonií, jako například Francie či Velká Británie, ale zejména s cizinci z východních, většinou stejně či méně vyspělých, zemí, stala se tedy migračním mostem mezi východem a západem. Pro vnímání cizinců obyvateli ČR je důležitý zejména fyzický vzhled, což způsobuje mylnou představu o tom, že nejpočetnější skupinou cizinců v ČR jsou příslušníci vietnamského státního občanství. Tato mylná představa byla mou hlavní motivací pro sestavení sociálně demografického profilu cizinců v ČR.

Hlavním cílem této práce je sestavení sociálně demografického profilu cizinců v České republice. Pro naplnění tohoto cíle jsem musela sestavit seznam ukazatelů a oblastí, ke kterým jsem vyhledávala potřebná data. Prvním ukazatelem je státní občanství cizinců, které považuji z hlediska této práce jako jedno z nejdůležitějších, neboť právě na základě státního občanství je možné určit ty nejpočetnější skupiny cizinců pobývajících na území České republiky. Další ukazatel představuje typ povolení k pobytu, které je cizinci při vstupu na území České republiky udělováno. Všechny typy povolení k pobytu jsou vymezeny zákonem č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky, přičemž statistiky Českého statistického úřadu týkající se cizinců pracují nejčastěji s kategoriemi povolení k pobytu na 12 měsíců a déle, dlouhodobý pobyt a trvalý pobyt. Vývoj počtu udělených povolení k trvalému pobytu vykazuje dlouhodobě se zvyšující charakter, proto jsem se tento typ pobytu rozhodla použít při sestavování sociálně demografického profilu cizinců v České republice. Tyto dva ukazatele budou dále doplněny ukazateli pohlaví a věková struktura cizinců.

V další části práce budu vycházet ze sestaveného sociálně demografického profilu cizinců. Mým záměrem je srovnat cizince na základě tohoto profilu se stavem cizinců v Olomouckém kraji a zjistit,

zda cizinci v Olomouckém kraji vykazují nějaké výraznější odlišnosti nebo svým složením odpovídají vytvořenému profilu.

V poslední části práce jsem se rozhodla analyzovat porodnost cizinců a to z toho důvodu, že v české společnosti se v současné době hovoří o trendu, který je popisován jako demografické stárnutí populace. Jedním z faktorů způsobující tento jev je i pokles porodnosti, která se poté v neblahé míře podepisuje na podobě věkové struktury obyvatelstva České republiky. Zajímá mě tedy, do jaké míry mají narozené děti cizinců vliv na předreprodukční složku obyvatelstva ČR a zda porodnost cizinců bude mít nějaký vliv na problematiku demografického stárnutí populace České republiky.

Všechna data potřebná k sestavení a následné analýze sociálně demografického profilu cizinců a k analýze porodnosti poskytuje Český statistický úřad, hlavní metodou této práce je tedy sekundární analýza dat. Sociálně demografický profil v podobě, ve které mám v úmyslu jej vytvořit, zatím nebyl podrobněji zpracován, rozhodla jsem se tedy pracovat s nejaktuálnějšími dostupnými daty, tedy s daty k 31. 12. 2011. Zaměřím se však i na pozdější data pro účely nástinu vývojových trendů u vybraných kategorií. Co se týče stavu cizinců v Olomouckém kraji, podrobnější data byla zpracována v rámci publikace *Cizinci v regionech*, ovšem tato publikace byla vydaná již v roce 2006 a podrobná data, na základě kterých by bylo možno analyzovat tento stav v roce 2011, jsou značně roztržštěná, proto bude tento problém při analýze zohledněn. Statistiky týkající se porodnosti jsou rovněž značně roztržštěné a jednotlivé ukazatele jsou různě aktuální, proto bude při srovnání s porodností obyvatelstva ČR pracováno s daty, které odpovídají roku, ke kterému jsou aktuální statistiky o porodnosti cizinců.

Vzhledem k tomu, že se jedná o analýzu dat týkající se cizinců, nejdůležitějším zdrojem celé práce jsou statistiky Českého statistického úřadu. Jednou z nejdůležitějších publikací, ze které budu čerpat většinu dat, je *Cizinci v ČR*, která je každoročně vydávána Českým statistickým úřadem. Tato publikace vychází od roku 2006, pro tuto práci bude nejdůležitější

publikace z roku 2012, která obsahuje data aktuální k 31. 12. 2011, ale v určité míře využiji publikace ze všech let. Dále bude využito dat z publikací *Cizinci v regionech*, *Život cizinců v ČR 2010 a 2009*, které obsahují důležité údaje o porodnosti cizinců. Pro doplnění některých dat o základních demografických charakteristikách cizinců v ČR, zejména o věkové struktuře, bude využita publikace *Gender a cizinci*.

Z Českého statistického úřadu rovněž využiji *Statistickou ročenku Olomouce*, *Statistickou ročenku ČR 2012* a některá data budu čerpat z publikace *Česká republika v číslech 2012*. Data z těchto publikací budou využita vždy v případě, kdy dojde k porovnávání cizinců s obyvatelstvem České republiky.

Celá práce bude zohledňovat metodiky jednotlivých publikací, které vymezují důležité termíny a podávají informace o některých neobvyklostech ve statistikách, například v případě, že mezi jednotlivými lety dojde ke změnám legislativy. Důvod, proč nebude využito jednotné metodiky Českého statistického úřadu, je ten, že tato metodika není v současné době na stránkách Českého statistického úřadu dostupná a dle vyjádření paní Barbory Serbusové z Oddělení informačních služeb Českého statistického úřadu nebude tato metodika dostupná ani v budoucnu.

Český statistický úřad zpracovává statistiky migrace v rámci *Koncepce integrace cizinců*, která bude při psaní této práce rovněž zohledněna, především k teoretickému ukotvení pojmů. V rámci této koncepce Český statistický úřad zpracovává *Koncepci výběru a zpracování statistických údajů*. Tato koncepce poukazuje na některé nedostatky při zpracovávání statistických údajů, bude tedy z hlediska této práce rovněž přínosná.

Celá práce bude rozdělena do dvou dílčích částí, přičemž první část bude obsahovat teoretické vymezení pojmů, se kterými bude pracováno v praktické části. Druhá, tedy praktická část bude obsahovat tři samostatné kapitoly. Obsahem první kapitoly bude analýza ukazatelů potřebných k sestavení sociálně demografického profilu cizinců v ČR a následné sestavení tohoto profilu. Druhá ze tří kapitol bude zaměřena na složení a

stav cizinců v Olomouckém kraji a bude v ní rovněž zahrnuto srovnání s profilem cizinců v ČR. Náplní závěrečná kapitoly bude analýza a zhodnocení vlivu porodnosti cizinců na věkovou strukturu obyvatelstva ČR.

1. Teoretické vymezení pojmů

1.1. Vymezení termínu cizinec

Hned v úvodu práce považuji za relevantní zaměřit se na termín cizinec tak, jak jej chápou české zákony. Často totiž dochází k tomu, že za cizince je považován každý jedinec, který není Čech, ovšem v tomto případě se jedná o hledisko národnostní. Být Čech znamená hlásit se ke své národnosti, jehož „*psychologický rozměr spočívá v subjektivním vědomí jednotlivců o jejich příslušnosti k danému národu*“ (Linhart, 1996a, s. 669). Z této definice vyplývá, že i když člověk vlastní státní občanství České republiky, stále se může považovat za Ukrajince či Vietnamce, ale z právního hlediska je brán jako občan České republiky se všemi právy a povinnostmi.

Cizinec je tedy dle § 1 zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky definován jako „*fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie*“ (Vlčková 2003, s. 15). Cizinci jsou dále rozděleni do kategorií občané EU, občané třetích zemí a cizinci bez ohledu na hranice EU. Občané EU a třetích zemí jsou dále rozděleni dle typů povolení k pobytu a do kategorie cizinců bez ohledu na hranice EU spadají registrovaní žadatelé o azyl, cizinci pobývající v ČR v rámci dočasné ochrany a nelegálně pobývajících cizinců v ČR (Český statistický úřad 2010, s. 20-21). „*Fyzická osoba, která má současně české a cizí státní občanství, není považována za cizince*“ (Vlčková, 2003, s. 16). Cizincům je dle stejného zákona udělováno několik typů povolení k pobytu na území, o kterých bude pojednávat následující kapitola.

Jak jsem zmínila, cizinci jsou děleni do kategorií občané EU a občané třetích zemí. Rozhodla jsem se tuto kategorizaci zohlednit při sestavování profilu cizinců a to nejen z důvodu, že veškerá data Českého statistického úřadu jsou sestavována podle těchto kategorií, ale rovněž bych ráda získala přehled o tom, ze kterých zemí EU a ostatních zemí pochází největší skupiny cizinců pobývajících na našem území a jaký je mezi nimi podíl.

1.2. Povolení k pobytu na území České republiky

Jak jsem výše zmínila, cizincům je dle zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky udělováno několik typů povolení k pobytu na území. V této kapitole bych ráda shrnula jednotlivé typy pobytů se zaměřením na povolení k trvalému pobytu, protože to při mé práci bude jedna z klíčových charakteristik při sestavování sociálně demografického profilu cizinců v České republice.

Prvním typem pobytu je přechodný pobyt na území, přičemž cizinec může dle §17 zákona č. 236/1999 Sb. na území pobývat přechodně „*bez víza, na základě uvedeného krátkodobého víza, dlouhodobého víza, diplomatického víza nebo zvláštního víza, na základě povolení k přechodnému pobytu nebo na základě výjezdního příkazu*“ (Vlčková 2003, s. 41). Pobyt bez víza a pobyt na základě krátkodobého víza, které se dále rozlišuje na letištní, průjezdní a vízum k pobytu do 90 dnů (Ministerstvo vnitra ČR 2009b, s. 18) nesmí být dle zákona delší jak tři měsíce.

Cizinec má rovněž právo zažádat o dlouhodobé vízum. „*Vízum k pobytu nad 90 dní uděluje policie na žádost cizince, který hodlá pobývat na území za účelem vyžadujícím pobyt na území delší než 3 měsíce ... nebo za účelem převzetí povolení k pobytu nebo za účelem podání žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu*“ (Vlčková 2003, s. 58). Žadatel musí rovněž splnit zákonem stanovené podmínky pro udělení tohoto typu víza.

Zvláštním typem pobytu je povolení na základě výjezdního příkazu, které „*opravňuje cizince k přechodnému pobytu na území ČR po dobu, která je nezbytná k provedení neodkladných úkonů a k vycestování*“ (Ministerstvo vnitra ČR 2009b, s. 21).

Další typem povolení k pobytu je trvalý pobyt na území, jemuž se věnuje §64a zákona č. 326/1999 Sb. a podle kterého je „*cizinec oprávněn pobývat na území v rámci trvalého pobytu na základě a) povolení k pobytu, b) rozhodnutí příslušného orgánu o svěřeni tohoto cizince do náhradní výchovy*“ (Vlčková 2003, s. 92). Zákon povoluje několik způsobů získání povolení k trvalému pobytu. Dle §65 zákona č. 326/1999 Sb. je o povolení k pobytu bez podmínky předchozího nepřetržitého pobytu na území

oprávněn požádat cizinec, který jako účel pobytu udává soužití se státním občanem České republiky, dále pak cizinec, který o udělení povolení žádá z humanitárních důvodů nebo je jeho pobyt v zahraničněpolitickém zájmu ČR a v poslední řadě se jedná o nezaopatřené zletilé nebo nezletilé dítě cizince (Vlčková 2003, s. 93-94).

K udělení povolení k trvalému pobytu má právo zažádat i cizinec, který má povolení k přechodnému pobytu a na území pobývá déle jak 5 let anebo 2 roky za podmínky, že je žadatel nejméně rok rodinným příslušníkem státního občana ČR (Ministerstvo vnitra ČR 2009b, s. 21). Uvedené podmínky v posledních letech prošly mnoha novelami, které některé paragrafy původního zákona sloučily nebo úplně zrušily.

Žadatel o povolení k trvalému pobytu musí rovněž doložit příslušnému orgánu, kterým je v tomto případě zastupitelský úřad nebo policie České republiky, kromě žádosti o udělení oprávnění k trvalému pobytu i další náležitosti jako je cestovní doklad, doklad potvrzující účel pobytu, doklad o zajištění prostředků k trvalému pobytu na území doklad obdobný výpisu z evidence Rejstříku trestů, doklad o zajištění ubytování na území, doklad prokazující požadovanou znalost českého jazyka (Ministerstvo vnitra ČR 2009b, s. 22). Zastupitelský úřad veškeré dokumenty předá Ministerstvu vnitra, a protože „na udělení povolení k trvalému pobytu existuje právní nárok, Ministerstvo vnitra může žádost zamítnout pouze z přesně vymezených důvodů uvedených v §87k“ (tamtéž, s. 21). Po schválení je cizinci vydán průkaz o povolení k pobytu, který „je veřejnou listinou vydanou policií. Průkazem o povolení k pobytu jeho držitel prokazuje své jméno a příjmení, ostatní jména, druh pobytu, rodné číslo a další skutečnosti týkající se povolení pobytu na území“ (Vlčková 2003, s. 112). Tento doklad v případě trvalého pobytu platnost 10 let a jeho majitel je v případě ztráty, odcizení nebo změny údajů tyto skutečnosti povinen nahlásit cizinecké policii (Ministerstvo vnitra ČR 2009a, s. 5).

Při získání povolení k trvalému pobytu na území se cizinec stává občanem České republiky a má tudíž svá práva a povinnosti, která se již neliší od práv

a povinností občana se státním občanstvím České republiky. Tato práva a povinnosti se týkají oblastí každodenního života, jako je bydlení, práce, sociální a zdravotní zabezpečení a vzdělání.

V některých oblastech dochází právě díky přítomnosti cizinců ke změnám ve znění zákonů tak, aby cizinci nebyli vůči občanům České republiky v nevýhodném postavení a jejich integrace do společnosti probíhala bez konfliktů. Vláda České republiky každoročně vydává *Postup pro realizaci Koncepce integrace cizinců*. V tomto postupu jsou schvalovány finanční prostředky pro integraci cizinců, které si rozdělují příslušné rezorty, jsou zde schvalovány projekty a cíle integrační politiky a návrhy na zlepšení spolupráce ve výše zmíněných oblastech.

1.3. Státní občanství

Státní občanství je z hlediska této práce nejdůležitější charakteristikou, protože právě podle tohoto ukazatele lze na území České republiky evidovat jednotlivé cizince a získat tak přehled o národnosti struktury cizinců pobývajících na území. Každý člověk je občanem nějakého státu, můžeme o něm potom říci, že je občanem Ukrajiny, Vietnamu či Spojených států amerických. Existují však i výjimky, tedy lidé bez státního občanství, tzv. bezdomovci. Jedinec se svého občanství může vzdát a stát se občanem jiné země, například tím, že se přestěhuje do jiné země nebo vstoupí do manželského svazku s občanem jiného státu.

O státní občanství České republiky může zažádat cizinec s povolením k trvalému pobytu. Cizinec totiž při vstupu na území České republiky nenabývá automaticky státního občanství České republiky, ale musí splnit podmínky, které stanovuje zákon č. 40/1993 Sb. o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky. „*Základními způsoby nabývání státního občanství ČR je narození a udělení*“ (Ministerstvo vnitra ČR 2009b, s. 26). Při udělování státního občanství je kompetentním orgánem Ministerstvo vnitra, které má na posouzení žádosti zákonnou lhůtu a proti jehož rozhodnutí se lze dle stanovených podmínek odvolat. Dle daného zákona musí tedy osoba žádající o státní občanství splnit následující podmínky: „*má na území České republiky ke dni podání žádosti po dobu*

nejméně pěti let povolen trvalý pobyt a po tuto dobu se zde převážně zdržuje ... prokáže, že nabytím státního občanství České republiky pozbude dosavadní státní občanství ... nebyla v posledních pěti letech pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin ... prokáže znalost českého jazyka a plní povinnosti vyplývající z ustanovení zvláštního právního předpisu upravujícího pobyt a vstup cizinců na území České republiky“ (Český statistický úřad 2010a, s. 22). Všechny vyjmenované podmínky by žadatel měl splnit, ovšem v zákonem stanovených případech lze některé z nich prominout. Jedinou podmínkou, kterou nelze prominout, je podmínka týkající se úmyslně spáchaných trestných činů (Ministerstvo vnitra ČR 2009a, s. 15).

1.4. Porodnost

Součástí této práce bude rovněž analýza porodnosti cizinců a její vliv na podíl cizinců vzhledem k české populaci, je tedy nutné vymezit všechny související termíny. Porodnost *„udává počet živě narozených dětí na 1 000 žen v reprodukčním věku v daném roce“* (Linhart 1996b, s. 807) a je spolu s úmrtností jedním ze základních ukazatelů demografické reprodukce. *Velký sociologický slovník* vymezuje porodnost na nejobecnější rovině jako *„rození dětí chápané jako hromadný jev a vztahované k určité populaci“* (tamtéž, 1996b, s. 807). V současné době se nejen v České republice mluví o jevu, který je nazýván demografické stárnutí populace, přičemž porodnost hraje jednu z klíčových rolí, neboť dochází k dlouhodobému poklesu porodnosti. Příčinám demografického stárnutí populace bude věnována samostatná kapitola.

Hlavním ukazatelem porodnosti je tzv. hrubá míra porodnosti, což je *„počet živě narozených dětí připadajících na 1 000 obyvatel středního stavu“* (Český statistický úřad, 2008, s. 8). Pro výpočet této míry je klíčový termín živě narozené dítě, které je podle vyhlášky Ministerstva zdravotnictví ČR č. 11/1988 Sb. definováno jako *„plod, který projevil některou ze známek života a má porodní hmotnost 500 gramů a vyšší nebo nižší než 500 gramů, přežije-li 24 hodin po porodu“* (tamtéž, s. 8). Méně

častým ukazatelem je poté celková míra porodnosti, která zahrnuje všechny narozené děti, tzn. živé i mrtvé.

1.5. Plodnost

Plodnost je výsledným efektem plodivosti ženy a je vyjádřena počtem narozených dětí a ukazatele plodnosti se již nevztahují k celé populaci, ale pouze k ženám (Porodnost). Mezi základní ukazatele plodnosti patří obecná míra plodnosti, míra plodnosti dle věku a úhrnná plodnost.

Obecná míra plodnosti zpřesňuje hrubou míru porodnosti a je definována jako *„poměr živě narozených dětí na 1 000 žen v reprodukčním věku“* (Porodnost).

Častěji používaným ukazatelem je míra plodnosti podle věku matky, která je vymezena jako *„počet živě narozených dětí ženám v daném věku na 1 000 žen téhož věku“* (Porodnost).

Posledním ukazatelem je úhrnná plodnost. Z hlediska této práce se jedná o ukazatel nejdůležitější, neboť statistiky týkající se cizinců většinou pracují s tímto ukazatelem a je tedy možné srovnání s daty týkajícími se české populace. Úhrnná plodnost *„udává počet dětí, které by se narodily jedné ženě během reprodukčního období, kdyby se hodnoty míry plodnosti dle věku nezměnily zhruba 35 let“* (Porodnost). Na základě míry úhrnné plodnosti lze určit, zda dochází či nedochází k udržení početního stavu populace. Aby došlo k udržení početního stavu populace, musí úhrnná plodnost dosahovat hodnoty 2,1 a vyšší.

1.6. Demografické stárnutí populace

Jak jsem naznačila výše, česká populace v současné době čelí problému demografického stárnutí populace, což je důsledkem nemalého množství faktorů, které se odráží v následném vývoji populace. *„Demografické stárnutí se na rozdíl od individuálního nepohybuje na úrovni jedinců, avšak týká se celých populací ... jednoduše je možné jej definovat jako růst absolutního i relativního počtu seniorů v dané populaci, nebo též se dá říct, že dochází k proměnám v zastoupení*

předreprodukční¹ a postreprodukční² složky obyvatelstva“ (Dimitrová 2007, s. 1).

Jedním z hlavních faktorů způsobující tyto změny je pokles úrovně porodnosti. Jak uvádí Jitka Rychtaříková, tento pokles proběhl na území České republiky v několika fázích, přičemž poslední, tedy čtvrtá fáze, započatá v devadesátých letech minulého století probíhá nyní a s největší pravděpodobností ji ještě nelze považovat za ukončenou (Rychtaříková, 2010, s. 47).

Existuje celá řada příčin tohoto poklesu, ovšem postihnout všechny tyto příčiny ve své komplexnosti je téměř nemožné a na tomto místě to ani není nutné, neboť výklad celého fenoménu stárnutí populace je pro účely této práce pouze podpůrným prostředkem. Rozhodla jsem se proto pouze nastínit ty nejpodstatnější kategorie příčin.

Změny v míře porodnosti souvisí v první řadě s proměnami a značným pokrokem v oblasti medicíny. Jedná se zejména o rozšíření antikoncepčních prostředků, které dávají ženě možnost si těhotenství naplánovat. „*V České republice začaly ženy masověji používat moderní hormonální antikoncepci až po roce 1989*“ (tamtéž, s. 47). Asi nejcitelnějším důsledkem existence těchto prostředků je odsouvání těhotenství do pozdějšího věku ženy. Rozvoj medicíny a širokého spektra medikamentů a léčebných postupů přispěl ke zvyšování střední délky života³ populace, což se projevuje na věkové struktuře obyvatelstva. S tímto problémem se potýká nejen Česká republika, což dokazuje i esej Luboše Smrčka, ve kterém píše: „*Fakt, že v současnosti ještě stále ve většině států Evropské unie alespoň mírně převyšuje porodnost (počet nově narozených dětí v novém roce) úmrtnost (počet zemřelých v daném roce) má jednoduché vysvětlení – není to množstvím nových dětí, ale především nízkou úmrtností*“ (Smrček, 2011, s. 34).

¹ předproduktivní: tzv. dětská složka populace, ve věku 0-14 let

² postproduktivní: populace v důchodovém věku, 65 a více let

³ očekávaná průměrná délka života narozené osoby za předpokladu, že by míry úmrtnosti zůstaly neměnné

Rok 1989 s sebou přinesl mnoho změn, mezi nimi i „vznik nových příležitostí realizace v zaměstnání nebo v podnikání“ (Katedra demografie a geodemografie, 1994, s. 25). Tyto příležitosti otevřely mnoha ženám možnosti, které byly dříve určeny pouze pro muže, což naznačuje posun v hodnotách a prioritách především u mladší populace žen, které poté „narození dítěte odkládají, protože se v mládí věnují jiným aktivitám“ (Šalamounová, Šamanová, 2004, s. 1). Mezi tyto aktivity patří například pracovní kariéra či vlastní zájmy. Myslím si, že každý z nás má ve svém okolí někoho, kdo kariéru staví na první místo ve svém pomyslném žebříčku hodnot a dítě neplánuje dříve jak ve třiceti letech.

K dalším faktorům, které se podílejí na míře porodnosti, patří i stupeň vzdělání. Stále větší podíl z mladé populace dnes studuje vysokou školu, což se bezprostředně a zcela logicky odráží ve věku matek prvorodiček. Dochází poté k tomu, že „ženy s nižším vzděláním mají nižší průměrný věk při narození prvního dítěte a nejvyšší úroveň plodnosti, naopak vysokoškolačky se stávají matkami později a mají méně dětí“ (Rychtaříková, 2010, s. 49).

Viděli jsme, že v případě kariéry a vzdělání ženy dobrovolně a záměrně odkládají rodičovství do pozdějšího věku. Na druhé straně ale existují faktory, které rovněž způsobují pokles porodnosti, ale jsou do jisté míry nechtěné. Jedná se o faktory ekonomické. Dnešní situace na trhu práce není nijak příznivá a mnoho mladých lidí má po ukončení vzdělání problém najít zaměstnání odpovídající jejich kvalifikaci. Důvod, proč mladí lidé odkládají založení rodiny do pozdějšího věku, je velice prostý. „Mladí lidé nejsou dostatečně ekonomicky zajištěni a nemohou si dovolit rodinu založit“ (Šalamounová, Šamanová, 2004, s. 1).

2. Sociálně demografický profil cizinců v ČR

Následující část práce bude pojednávat o profilu cizinců žijících na území České republiky. Z důvodu přehlednosti jsem se rozhodla rozdělit část do několika podkapitol, v první a druhé se zaměřím na cizince ze zemí EU a cizince ze třetích zemí⁴. Poslední podkapitola bude celkovým shrnutím a srovnáním stavu cizinců se zaměřením na nejpočetnější skupiny. Cílem celé kapitoly bude vytvořit profil cizince podle ukazatelů státního občanství, pohlaví, typu pobytu a věku.

Dostupná data Českého statistického úřadu⁵ jsou kategorizována v relativně přehledné formě, jediným ukazatelem, který se v práci jeví jako problémový, je věk. Data týkající věku jsou značně nepřehledná, navíc jsou datována různými lety. Proto bude o věkové struktuře cizinců pojednáno ve zvláštní podkapitole, kde budou i upřesněny důvody, na základě kterých není možné přesně analyzovat věkovou strukturu.

Primárním zdrojem dat v této části budou publikace, které jsou každoročně vydávány ČSÚ k 31. 12. předešlého roku a obsahují podrobné statistiky o demografických aspektech cizinců, ale také o ekonomických aktivitách, vzdělávání, kriminalitě či zdravotní péči. Poslední vydanou publikací jsou *Cizinci v ČR 2012*, data se tedy vztahují k roku 2011. Bohužel data k roku 2012 zatím nejsou k dispozici, jelikož ČSÚ tato data zveřejňuje až v druhé polovině roku. Kromě dat z roku 2011 budu pracovat i s daty z let 2010 a 2009 a příležitostně využiji i pozdější data. Celý text bude doplněn příslušnými tabulkami a grafy a to nejen z důvodu větší názornosti. Hlavní výhodu spatřuji především ve větší přehlednosti, která umožní mně i čtenáři lepší orientaci v následujícím textu.

Po předběžné analýze dat jsem se rozhodla pracovat s pěti až devíti nejpočetnějšími skupinami cizinců a to jak ze zemí EU, ze třetích zemí, tak v celkovém srovnání. Tyto skupiny totiž tvoří téměř vždy větší část z celkového počtu cizinců a zabývat se všemi daty by bylo příliš náročné.

⁴ tj. zemí mimo Evropskou unii

⁵ dále jen ČSÚ

2.1. Občané zemí EU

Evropská unie představuje v dnešní době pro všechny občany členských zemí možnost volného pohybu, není tedy překvapením, že této příležitosti využívá stále vzrůstající počet jedinců, kteří se vydávají do ciziny například pracovat či studovat. Vznik EU s sebou také přináší změny v legislativách jednotlivých zemí a rovněž i statistická data se této nově vzniklé situaci musí přizpůsobit a ve svých statistikách pracují zvláště s kategoriemi cizinců podle země původu.

Občané EU jsou vymezováni jako „občané EU, Norska, Švýcarska, Islandu a Lichtenštejnska“ (Český statistický úřad, 2006a, s. 9). Vyjmenované čtyři země nejsou členy EU, nicméně kvůli ekonomické vyspělosti a úzké spolupráci s EU jsou ve statistikách zahrnovány do kategorie občané EU.

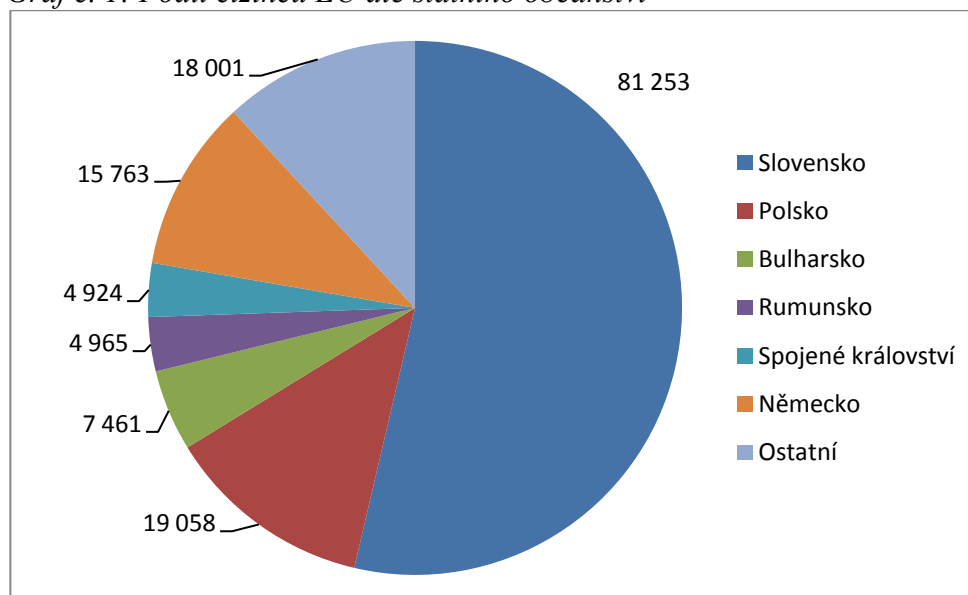
2.1.1. Celkový počet cizinců z EU 27

Tabulka č. 1: Počet cizinců celkem a z EU 27

	k 31. 12. 2009	k 31. 12. 2010	k 31. 12. 2011
Celkem cizinci	434 548	426 423	436 319
Celkem EU 27	137 164	135 554	151 425

Zdroj: ČSÚ, 2010-2012

Graf č. 1: Podíl cizinců EU dle státního občanství

Zdroj: ČSÚ, 2012

Jak lze vyvodit z uvedené tabulky č. 1, z celkového počtu cizinců pobývajících na území České republiky, který k 31. 12. 2011 činil 436 319 cizinců, pochází 151 425 občanů z 27 členských zemí EU, což je přibližně o 15 000 jedinců více než v předchozích letech. Naprostá většina občanů má v ČR povolení o pobytu nad 12 měsíců, z této kategorie se poté vydělují občané s povolením k trvalému pobytu. Oddělenou kategorií představují občané s azylem, jejichž počet se v posledních letech pohybuje těsně kolem 150 a jedná se pouze o občany z Bulharska a Rumunska.

Příložený graf č. 1 ukazuje, že z těchto přibližně 151 000 pochází celých 133 424 cizinců ze Slovenska, Polska, Německa, Spojeného království, Bulharska a Rumunska. Zbylých 18 001 cizinců pochází z ostatních 21 zemí EU. Slovensko a Polsko jako náš nejbližší soused a zároveň člen Visegrádské skupiny tvoří nejpodstatnější skupinu. I velká podobnost v jazycích by mohla stát v pozadí při výběru země, do které jedinec zamíří. S Rumunskem a Bulharskem nás zase pojí zkušenost s komunistickou vládou. V případě Spojeného království a Německa lze uvažovat o pracovních příležitostech, které ČR nabízí, ovšem analýza účelu pobytu není součástí této práce. Je všeobecně známým faktem, že Německo v ČR zakládá nemalé množství firem, které vytváří tolik potřebná pracovní místa.

2.1.2. Trvalý pobyt cizinců z EU

Tabulka č. 2: Cizinci EU s trvalým pobytem dle pohlaví

	celkem	trvalý pobyt	muži	ženy
Slovensko	81 253	31 071	15 001	16 070
Polsko	19 058	10 855	3 313	7 542
Bulharsko	7 461	3 203	1 956	1 247
Rumunsko	4 965	2 269	1 248	1 021
Spojené království	4 924	1 354	1 146	208
Německo	15 763	4 458	2 941	1 517
	133 424	53 210	25 605	27 605

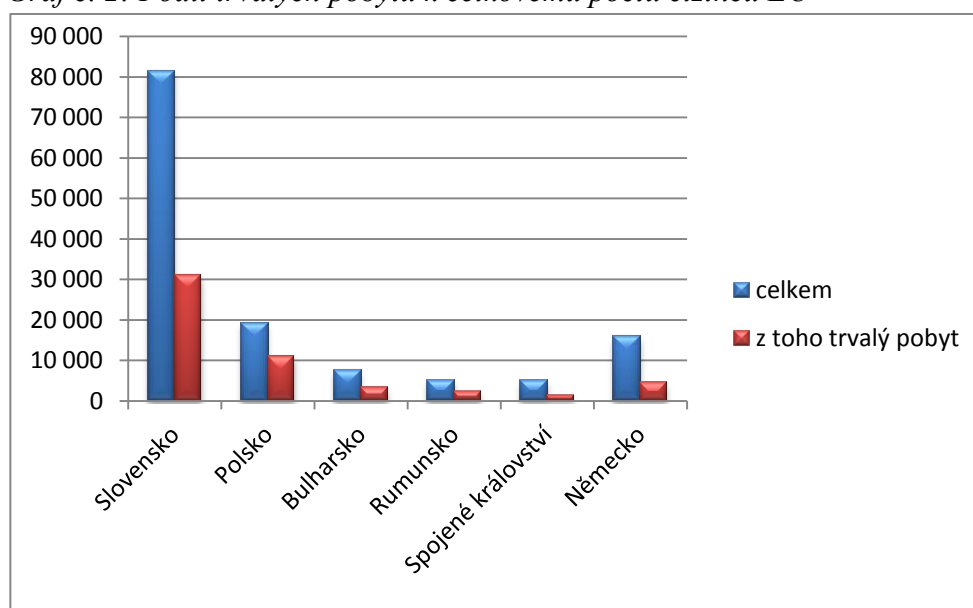
Zdroj: ČSÚ, 2012

Data v tabulce č. 2 se vztahují k 31. 12. 2011 a podávají přehled o cizincích z jednotlivých zemí, kteří v ČR mají povolení k trvalému pobytu. Zbylý počet cizinců pobývá na území s povolením k pobytu nad

12 měsíců, lze tedy předpokládat, že v budoucnosti budou žádat o trvalý pobyt v souladu se zákonem č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky a bude docházet ke zvyšování počtu cizinců s povolením k trvalému pobytu na území. Toto zvyšování ostatně dokazuje i tabulkové a grafické srovnání dat za poslední tři roky (viz. Příloha č. 1).

Z celkového počtu 133 424 má 53 210 cizinců, kteří pocházejí z výše vyčleněných šesti zemí, na našem území trvalý pobyt. Tato hodnota představuje vzhledem k celkovému počtu cizinců menší polovinu, ovšem z celkového počtu 59 647 cizinců s trvalým pobytem tvoří tato skupina téměř 90% všech cizinců pocházejících ze zemí EU, kteří mají povolení k trvalému pobytu. Graf č. 2 zachycuje podíl cizinců s trvalým pobytem vzhledem k celkovému počtu cizinců a naznačuje, že s výjimkou Polska a Rumunska nepřevyšuje počet cizinců s trvalým pobytem polovinu celkového počtu. A i v případě Polska a Rumunska se hodnoty pohybují kolem poloviny celkového počtu cizinců, což je rovněž možné ověřit si v předchozí tabulce.

Graf č. 2: Podíl trvalých pobytů k celkovému počtu cizinců EU

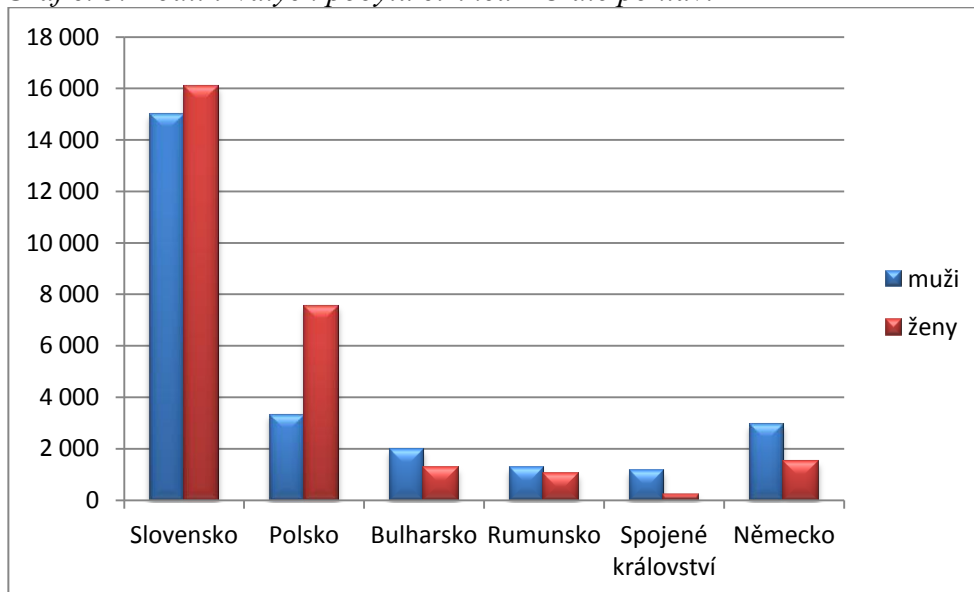
Zdroj: ČSÚ, 2012

2.1.3. Pohlaví cizinců z EU

Druhá část tabulky č. 2 ukazuje počet žen a mužů s trvalým pobytem, přičemž u některých zemí lze pozorovat vyrovnané počty mezi ženami a muži. K těmto zemím můžeme zařadit Slovensko, Bulharsko a Rumunsko. Data naznačují, že v případě těchto zemí by mohlo jít o celé rodiny, které opouští svou zemi. Naopak Polsko, Spojené království a Německo vykazují značně nevyrovnané rozložení, v tomto případě by se dalo uvažovat o využívání pracovních příležitostí, které ČR poskytuje. Tabulkové hodnoty pro lepší názornost doplňuje graf č. 3. Z grafu lze rovněž zjistit, v kterých případech převažuje počet žen a kde naopak mužů.

V celkovém součtu poté počet mužů a žen dosahuje relativně vyrovnaných hodnot, k poslednímu dni roku 2011 převažovaly ženy o 2 000 a i v předchozích letech je tento počet stabilní vždy s přibližným rozdílem 2 000 žen.

Graf č. 3: Podíl trvalých pobytů cizinců EU dle pohlaví

Zdroj: ČSÚ, 2012

Z ostatních zemí EU se na celkovém počtu cizinců podílí počtem okolo 3 000 země Rakousko, Itálie, Francie a Nizozemsko, z ostatních zemí se počtem v rozmezí mezi 600 a 1 000 cizinci na celkovém počtu podílí země Maďarsko, Irsko, Španělsko, Švédsko a Řecko. Tyto země tvoří

celkem 15 408 z 18 001 cizinců pobývajících na území ČR. Počet 18 001 již nezahrnuje cizince z vyčleněných šesti zemí, které byly analyzovány výše. Ostatních 2 593 cizinců z celkového počtu je tvořeno zástupci ze zbývajících 12 členských zemí EU. Z uvedených 15 408 cizinců pouze 5 575 cizinců disponuje povolením k trvalému pobytu. Tento poslední odstavec je pouze doplněním celé podkapitoly, podrobné statistiky jsou k dispozici na stránkách ČSÚ, příkládám pouze tabulku s počty cizinců ze zmíněných devíti zemí spolu s grafickým zpracováním těchto dat (viz. Příloha č. 2 a 3).

2.2. Občané třetích zemí

Bez nutnosti podrobnějšího zkoumání dat je zcela zřejmé, že celkový počet cizinců pocházejících ze třetích zemí bude mnohem vyšší než počet cizinců ze zemí EU. Tento počet je více než dvojnásobný, ovšem v posledních letech dochází ke snižování stavu cizinců ze třetích zemí, jak dokazuje i tabulka č. 3, zatímco počet cizinců z EU zaznamenává stabilní vzrůstající charakter.

Občané třetích zemí představují zvláštní skupinu, z hlediska majoritní společnosti a státních orgánů jsou považovány za zranitelnější, což se odráží i v dokumentech Ministerstva vnitra. *„Základní cílovou skupinou politiky integrace cizinců jsou občané třetích zemí pobývajících legálně na území České republiky, ve výjimečných krizových případech se do cílové skupiny mohou zahrnout i občané zemí Evropské unie“* (Ministerstvo vnitra 2012, s. 7). Cílem integrační politiky České republiky je *„dosáhnout nekonfliktního a oboustranně uspokojivého společného soužití, vzájemného poznání a porozumění mezi cizinci i společností, ve které žijí“* (tamtéž, s. 7).

Tento fakt se odráží i v následném přerozdělování financí ze státního rozpočtu mezi jednotlivé rezorty, kterých se týká realizace *Koncepce integrace cizinců*. V roce 2012 byla celková částka 7 080 000 Kč rozdělena mezi pět rezortů, tedy mezi Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo

kultury a Český statistický úřad, kterému byla poskytnuta částka 250 000 Kč (Ministerstvo vnitra 2012, s. 1).

V této podkapitole se přidržím struktury odpovídající části předešlé, aby nebylo obtížné se v textu orientovat.

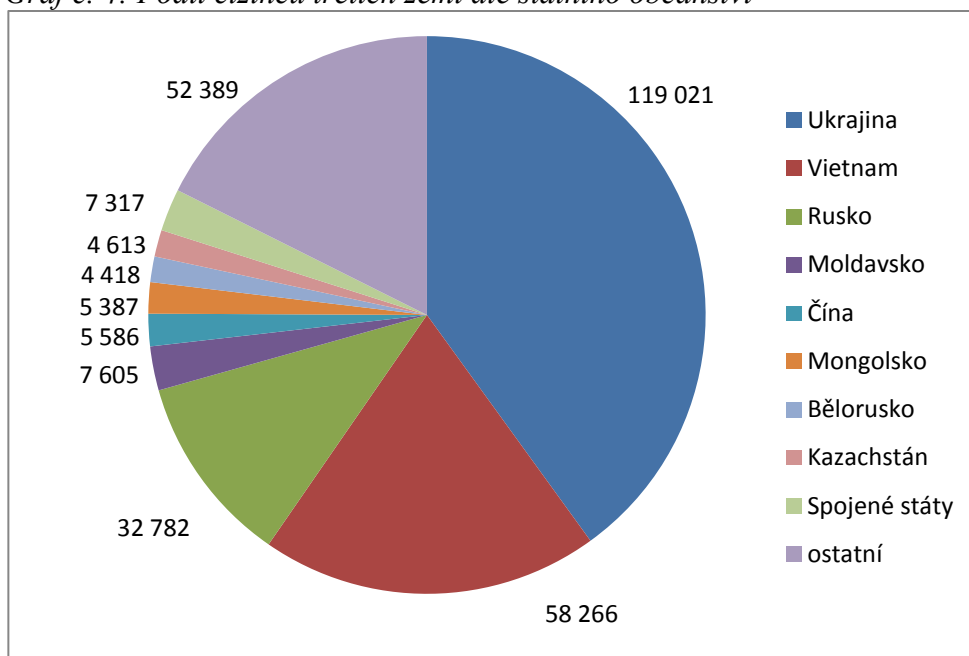
2.2.1. Celkový počet cizinců třetích zemí

Tabulka č. 3: Počet cizinců celkem a ze třetích zemí

	k 31. 12. 2009	k 31. 12. 2010	k 31. 12. 2011
Celkem cizinci	434 548	426 423	436 319
Celkem třetí země	297 384	290 869	284 894

Zdroj: ČSÚ, 2012-2012

Graf č. 4: Podíl cizinců třetích zemí dle státního občanství

Zdroj: ČSÚ, 2012

Přiložená tabulka č. 3 odhaluje celkový počet cizinců ze třetích zemí pobývajících na území ČR za poslední tři roky. K poslednímu dni roku 2011 tento počet činil 284 894 osob z celkového počtu 436 319 cizinců, což představuje 65 % z tohoto celkového počtu cizinců. Stejně jako u cizinců ze zemí EU i v tomto případě naprostá většina osob má povolení k pobytu na více jak 12 měsíců, ovšem dochází zde ke značnému zvýšení počtu osob s azylem. Toto číslo se pohybuje okolo 2 000 osob, a jak je možné vyčíst ze statistik, počty se neustále zvyšují. Rovněž rozmanitost zemí, ze kterých pocházejí osoby, kterým je v ČR poskytován azyl,

je mnohem větší než u zemí EU. Vyjmenovat všechny země již není tak jednoduché, neboť je jich již značné množství a v každém roce dochází k proměnám.

Z tohoto celkového počtu cizinců tvoří celkem 244 995 zástupci z Ukrajiny, Vietnamu, Ruska, Moldavska, Číny, Mongolska, Běloruska, Kazachstánu a Spojených států. Z vyjmenovaných zemí jsou v geografickém poměru země Evropy a Asie v rovnováze, ovšem součtem cizinců z jednotlivých zemí převažují země Evropy. Spojené státy tvoří z tohoto hlediska jakousi izolovanou část, což dokazuje i tabulkové a grafické srovnání celkového počtů cizinců (viz. Příloha č. 4 a 5). Zbýlých přibližně 52 000 cizinců pochází ze zbývajících 135 zemí, což naznačuje jistý nepoměr mezi těmito zeměmi a zbývajících devíti zeměmi, které tvoří více než 85 % z celkového počtu cizinců. Tyto závěry je možné ověřit si v grafu č. 4. Statistická data rovněž evidují osoby bez občanství, kterých je přibližně 600.

2.2.2. Trvalý pobyt cizinců třetích zemí

Tabulka č. 4: Cizinci třetích zemí s trvalým pobytem dle pohlaví

	celkem	trvalý pobyt	muži	ženy
Ukrajina	119 021	50 130	25 088	25 042
Vietnam	58 266	37 510	21 014	16 496
Rusko	32 782	13 915	6 254	7 661
Moldavsko	7 605	2 840	1 595	1 245
Čína	5 586	3 439	1 862	1 577
Mongolsko	5 387	2 568	929	1 639
Bělorusko	4 418	2 435	907	1 528
Kazachstán	4 613	1 711	732	979
Spojené státy	7 317	2 857	1 897	960
	244 995	117 405	60 278	57 127

Zdroj: ČSÚ, 2012

Stejně jako v předchozí podkapitole i data v tabulce č. 4 se vztahují k 31. 12. 2011 a ukazují jak celkový počet cizinců ze třetích zemí, tak počet povolení k trvalému pobytu a rozložení mužů a žen. V souladu s tabulkou v příloze (viz Příloha č. 6), která ukazuje srovnání dat za poslední tři roky, lze vypořádat klesající celkový počet cizinců, ovšem počet osob s trvalým

pobytem se vyznačuje zvyšujícím se charakterem, což v důsledku znamená, že již téměř polovina osob pobývá na území ČR s povolením k trvalému pobytu a lze předpokládat, že se tento počet stejně jako v případě osob ze zemí EU bude i nadále zvyšovat. Tento závěr rovněž potvrzuje Ministerstvo vnitra v *Postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců*, ve které je uvedeno, že „v důsledku ekonomické krize a jejich dopadů na situaci na trhu práce v České republice dochází k stagnaci celkového počtu cizinců legálně pobývajících na území České republiky ... naopak v kategorii trvalého pobytu je nadále vykazován rostoucí trend“ (Ministerstvo vnitra, 2012, s. 5).

Pokud bychom srovnávali počty trvalých pobytů vzhledem k rozdělení na země dle kontinentů, nedosahují již hodnoty nadpoloviční většiny ve prospěch Evropy, jak tomu bylo v případě celkového počtu cizinců, ale naopak vykazují rozdíl pouze cca 25 000 osob, opět ve prospěch Evropy.

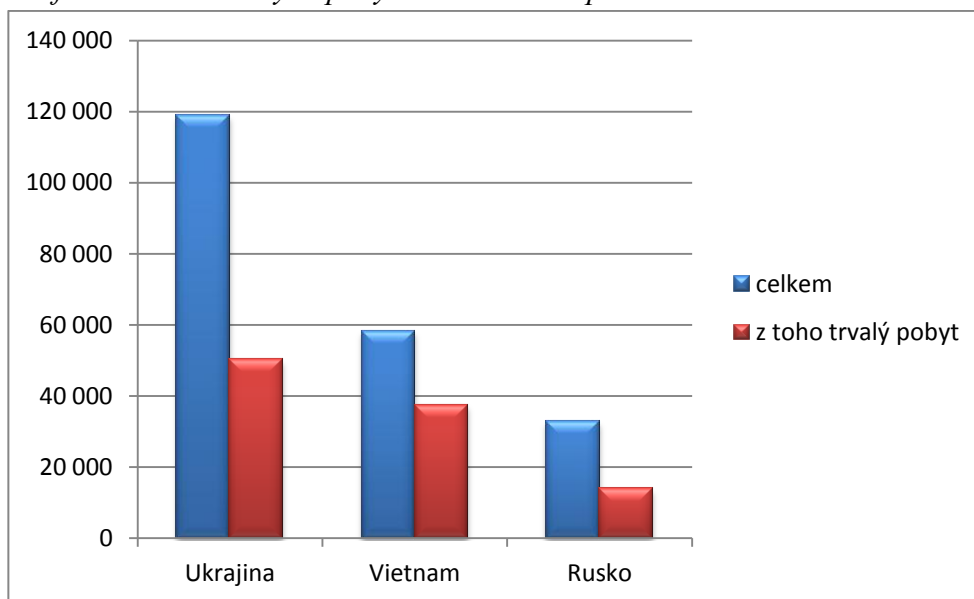
V následujících odstavcích jsem se rozhodla upustit od dělení dle kontinentů, ale z důvodu přehlednosti grafů jsem byla nucena rozdělit vyjmenovaných devět zemí na tři s největšími celkovým počtem cizinců a zbývajících šest, jejichž počet cizinců je relativně vyrovnaný.

Z celkového počtu 244 995 cizinců má na území ČR trvalý pobyt povoleno 117 405 osob, tato hodnota se přibližuje téměř polovině celkového počtu cizinců, na rozdíl od čísel vztahujícím se k zemím EU, kde ovšem dochází ke zvyšování jak celkového počtu cizinců, tak počtu osob s trvalým pobytem. Naopak v případě třetích zemí dochází současně ke klesání celkového počtu cizinců a k růstu trvalých pobytů.

Následující dva grafy č. 5 a 6 jsou znázorněním podílu celkového počtu cizinců a počtu trvalých pobytů. Pouze v případě Vietnamu a Běloruska přesahuje počet osob s trvalým pobytem více jak polovinu z celkového počtu cizinců, nejmenší část lze potom zaznamenat u Spojených států a Moldavska. Celkový počet osob s trvalým pobytem z těchto devíti zemí dosahuje čísla 117 405, což je z celkového počtu 136 761 cizinců pocházejících ze zemí třetího světa s trvalým pobytem více

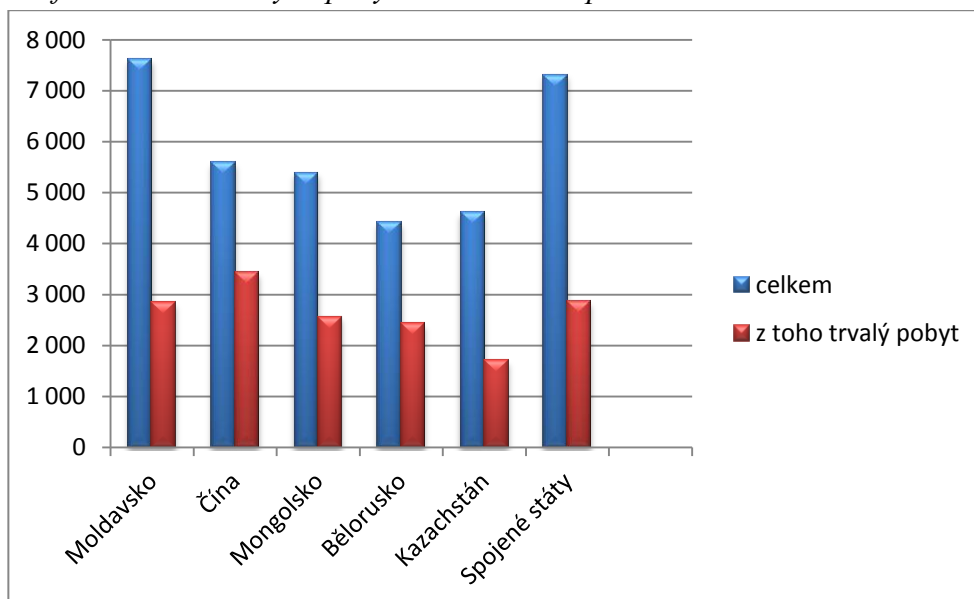
jak 85 %, číslo je tedy srovnatelné s daty vztahujícími se k občanům EU. Zbýlých 15 % připadá na ostatní státy.

Graf č. 5: Podíl trvalých pobytů k celkovému počtu cizinců třetích zemí

Zdroj: ČSÚ, 2012

Graf č. 6: Podíl trvalých pobytů k celkovému počtu cizinců třetích zemí II.

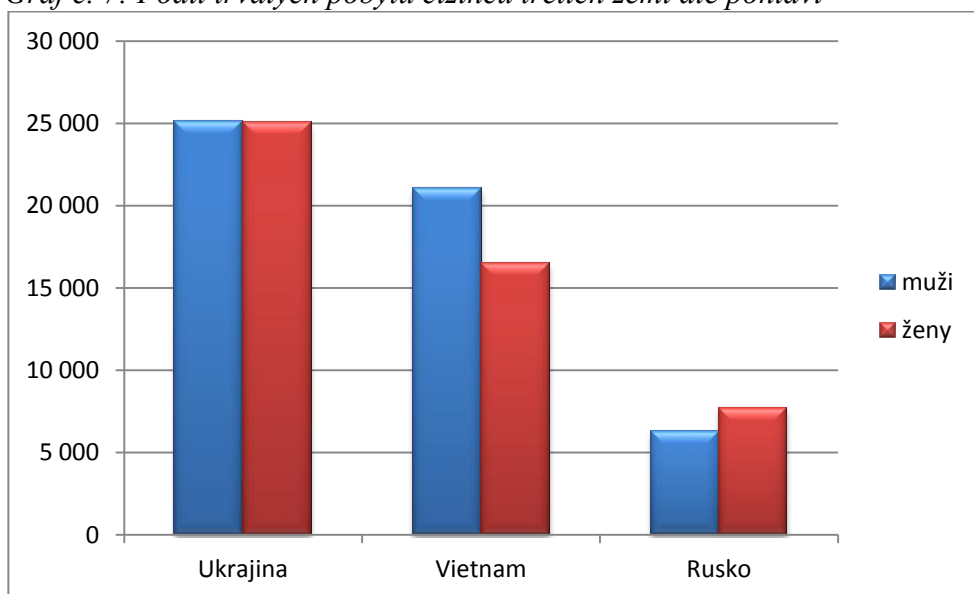
Zdroj: ČSÚ, 2012

2.2.3. Pohlaví cizinců třetích zemí

Součástí této podkapitoly je rovněž přehled o počtu mužů a žen s povolením k trvalému pobytu. Nejvyrovnanější počet mužů a žen ze všech zemí vůbec vykazuje Ukrajina, kde rozdíl činí pouhých cca 40 osob

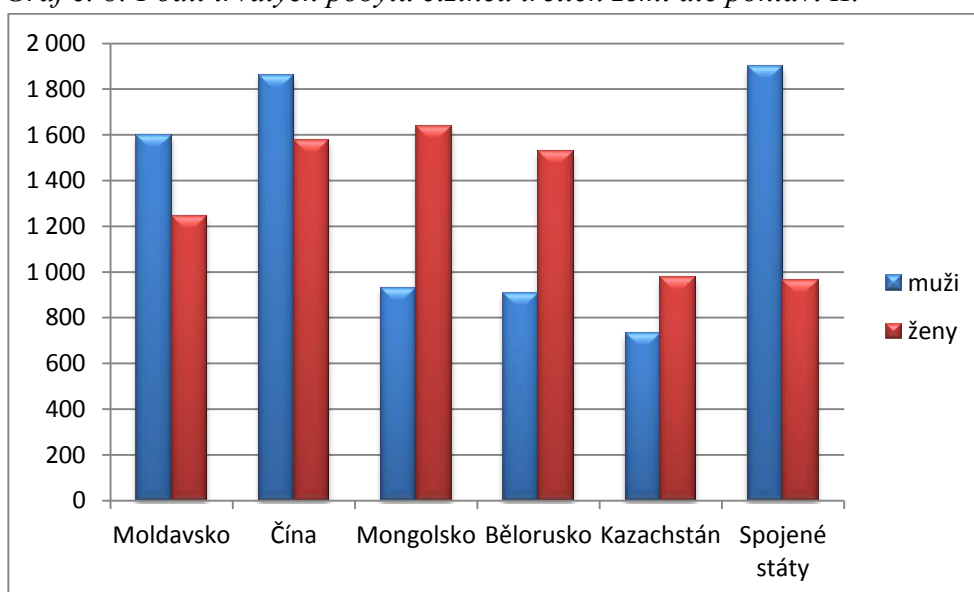
ve prospěch mužů. Ostatní státy se dělí na dvě poloviny, v první polovině převažují muži, a jak lze vidět v grafech č. 7 a 8, jedná se o státy Vietnam, Moldavsko, Čína a Spojené státy. V druhé polovině států převažují ženy a jedná se o státy Rusko, Mongolsko, Bělorusko a Kazachstán. Co se týče celkových hodnot, převažují s rozdílem zhruba 3 000 muži, a to jak k poslednímu dni roku 2011, tak i v případě předchozích let je tento rozdíl víceméně stabilní.

Graf č. 7: Podíl trvalých pobytů cizinců třetích zemí dle pohlaví

Zdroj: ČSÚ, 2012

Graf č. 8: Podíl trvalých pobytů cizinců třetích zemí dle pohlaví II.

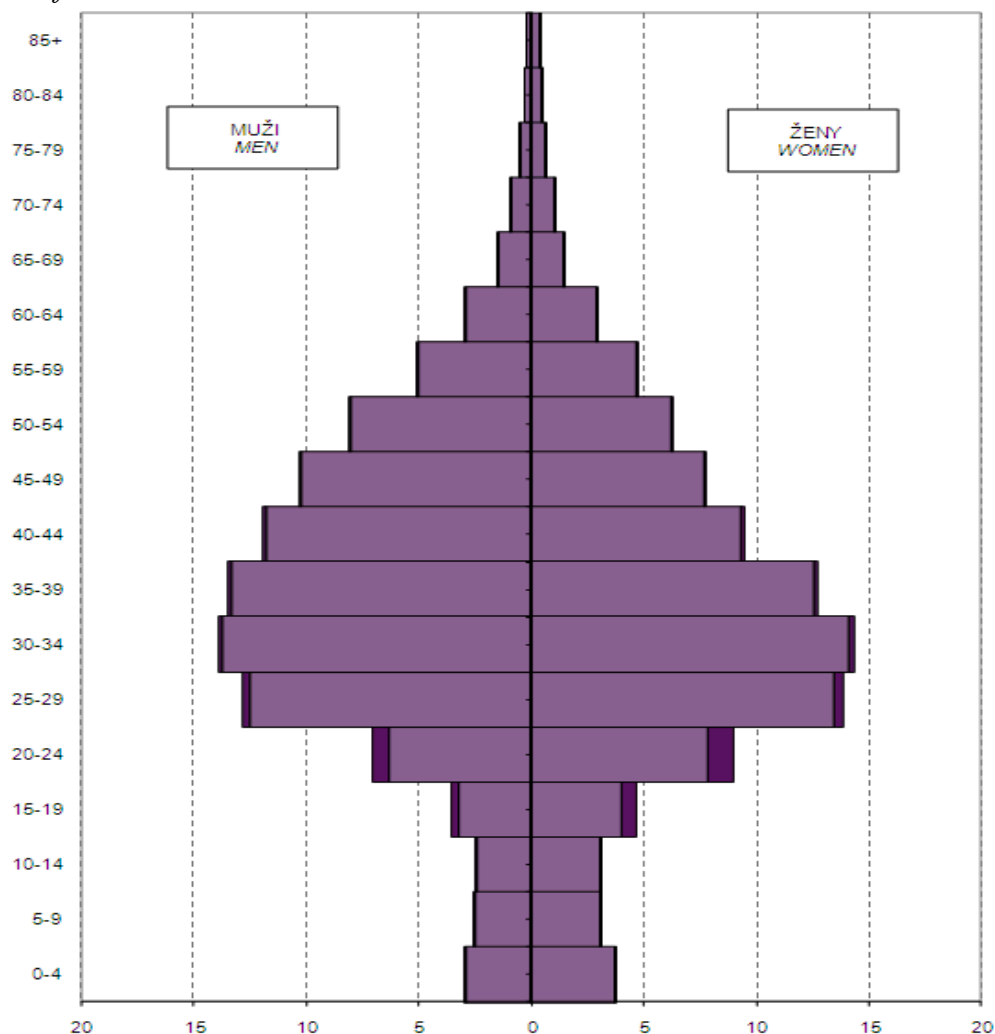

Zdroj: ČSÚ, 2012

Pro úplné doplnění podkapitoly stejně jako v předchozí části zmíním země, které se svým počtem podílejí na zbývajícím počtu cizinců po vyřazení výše popsaných devíti zemí. Na rozdíl od zemí EU již není možné vyčlenit země, které by tvořily naprostou většinu a nebylo jich více než několik desítek. Vyčlenila jsem proto pouze ty země, které svým počtem přesahují 1 000 osob. Více jak 2 000 cizinců v ČR pochází z Arménie, Bosny a Hercegoviny, Chorvatska a Srbska. S podílem nad 1 000 osob přispívají k celkovému počtu země Makedonie, Uzbekistán, Turecko, Japonsko, Korea a Indie. Součet těchto zemí činí celkem 18 389, což je 35% z celkových 52 389 cizinců pocházejících z jiných než výše vyčleněných devíti zemí. Zbývajících 65% připadá na ostatních zhruba 116 zemí světa. Tento odstavec bude rovněž doplněn tabulkou a grafem (viz. Příloha č. 7a 8).

2.3. Věková struktura cizinců

Graf č. 9: Věková struktura cizinců v ČR

Zdroj: ČSÚ, 2012

Přiložená věková pyramida zobrazuje věkovou strukturu cizinců k 31. 12. 2011. Je rovněž zřejmé, že jen nepatrná část cizinců má jiné povolení k pobytu než na 12 měsíců, nebude jim tedy dále věnována pozornost.

Rozebírat celou věkovou strukturu by bylo irelevantní, rozhodla jsem se zaměřit pouze na nejpočetnější kategorie, tedy na kategorie v rozmezí od 25 do 44 let. Tato data jsem rovněž zpracovala do několika tabulek a grafů, které zahrnují celkový počet, dále povolení k pobytu na 12 měsíců a déle a v neposlední řadě podíl mužů a žen.

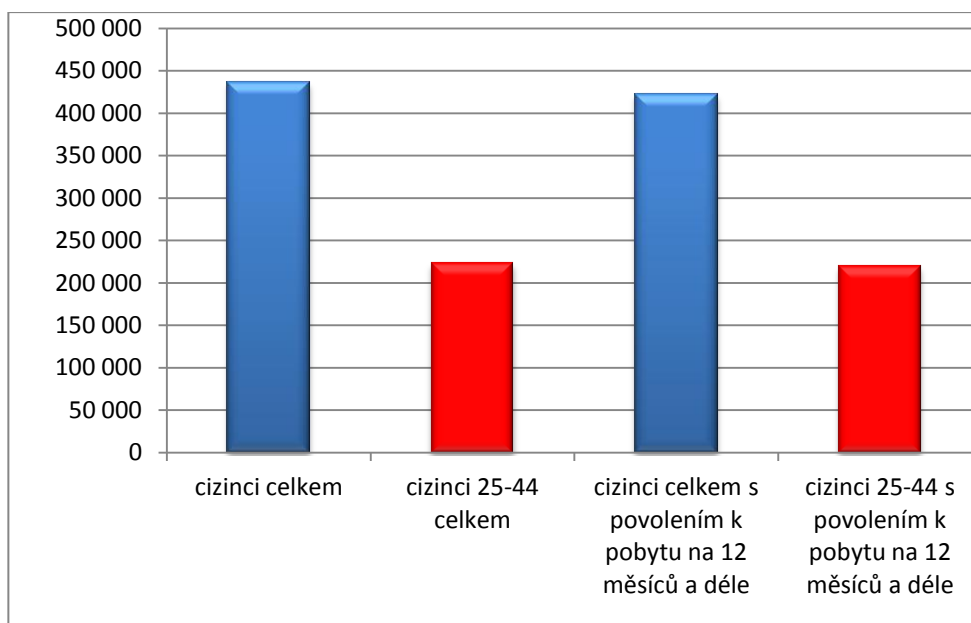
2.3.1. Nejpočetnější věkové kategorie cizinců

Tabulka č. 5: Podíl cizinců ve věku 25-44 let s povolením k pobytu na 12 měsíců a déle

cizinci celkem	436 319
cizinci celkem s povolením k pobytu na 12 měsíců a déle	422 214
cizinci 25-44 celkem	223 041
cizinci 25-44 s povolením k pobytu na 12 měsíců a déle	219 234

Zdroj: ČSÚ, 2012

Graf č. 10: Podíl cizinců ve věku 25-44 let s povolením k pobytu na 12 měsíců a déle

Zdroj: ČSÚ, 2012

Tabulka a graf výše zachycují podíl vymezených věkových kategorií na celkovém počtu cizinců v ČR. Tato čtyři vymezená věková rozpětí tvoří 51 % z celkového počtu cizinců, což je číslo nezanedbatelné vzhledem k tomu, že zbylých 49 % je tvořeno ostatními 16 vymezenými věkovými rozpětími. Z celkového počtu 223 041 cizinců ve věku 25-44 let má celkem 219 234 povolení k pobytu na 12 měsíců a více a podíl z celkového počtu 422 214 cizinců s povolením k pobytu na 12 měsíců a déle je rovněž 51 %.

Jelikož je práce zaměřena pouze na cizince s trvalým pobytem, zbývající část podkapitoly bude věnována pouze cizincům s povolením k pobytu na 12 měsíců a déle, protože právě z této kategorie se poté vydělují

cizinci s trvalým pobytem a bude rovněž analyzováno zastoupení mužů a žen.

2.3.2. Povolení k pobytu na 12 měsíců a déle a zastoupení pohlaví

Tabulka č. 6: Cizinci s povolením k pobytu na 12 měsíců a déle dle pohlaví a věku

Věk	povolení k pobytu na měsíců a déle	muži	ženy
25-29	56 015	30 995	25 020
30-34	60 201	34 056	26 145
35-39	56 419	33 109	23 310
40-44	46 599	28 306	17 293
celkem	219 234	126 466	91 768

Zdroj: ČSÚ, 2012

Tabulka č. 6 je vhodným doplněním výše uvedené věkové pyramidy, umožňuje nám analyzovat konkrétní data. Dominující věková kategorie 30-34 let převažuje nad ostatními s rozdílem od 4 000 do 15 000 osob. Kategorie 25-29 a 35-39 let se od sebe liší pouze nepatrným rozdílem a poslední, v tomto případě kategorie nejstarších osob, je nejméně početnou.

Co se týče zastoupení mužů a žen, ve všech kategoriích dominují muži a tvoří průměrně 55% z celkového počtu. Z celkového počtu 242 860 mužů s povolením k pobytu na 12 měsíců a déle tvoří muži ve věku 25-44 let 52% a z celkového počtu 179 354 žen se stejným povolením k pobytu tvoří ženy v uvedeném rozpětí 51%. Data se vztahují k 31. 12. 2011 a srovnávací tabulka je zařazena do přílohy (viz. Příloha č. 9). Tuto část doplňuje rovněž grafické znázornění podílu mužů a žen v jednotlivých kategoriích (viz. Příloha č. 10 a 11).

Z důvodu nedostupnosti nejaktuálnějších dat o věku cizinců podle státního občanství nebudou v této části analyzovány věkové pyramidy z roku 2004 zveřejněné v publikaci *Gender a cizinci*. K těmto datům se okrajově vrátím v následující a zároveň poslední podkapitole této části textu.

2.4. Celkové srovnání

Následující část práce bude vycházet ze závěrů předchozích podkapitol a bude rozdělena do několika částí. První část bude srovnáním vybraných kategorií cizinců pocházejících ze zemí EU a ze třetích zemí. V druhé části budou vybrány nejpočetnější skupiny cizinců a ty budou dále analyzovány. Cílem této kapitoly je vytvoření sociálně demografického profilu cizinců žijících v České republice, tedy vytvoření obrazu o tom, jaké kategorie cizinců jsou pro ČR nejčastější. Hlavními vymezenými ukazateli jsou typ pobytu, státní občanství, pohlaví a věk.

2.4.1. Srovnání občanů EU a občanů třetích zemí

Tabulka č. 7: Počet cizinců celkem a z třetích zemí a EU

	k 31. 12. 2009	k 31. 12. 2010	k 31. 12. 2011
Celkem cizinci	434 548	426 423	436 319
Celkem třetí země	297 384	290 869	284 894
Celkem EU 27	137 164	135 554	151 425

Zdroj: ČSÚ, 2010-2012

První příložená tabulka podává přehled o celkových počtech cizinců pocházejících ze zemí EU a ze třetích zemí. Z tohoto celkového počtu cizinců byly v předchozích podkapitolách vybrány nejpočetnější kategorie cizinců a ty poté analyzovány. V případě cizinců ze zemí EU bylo vybráno šest nejpočetnějších skupin dle státního občanství, v případě cizinců ze třetích zemí bylo vybráno skupin devět. V obou případech celkový počet cizinců z těchto vybraných skupin tvořil průměrně 87 % z celkového počtu cizinců.

Druhá příložená tabulka je připomenutím nejpočetnějších skupin z kategorií zemí EU a třetích zemí s celkovým počtem cizinců. Těchto vybraných 15 zemí představuje celých 86 % z celkového počtu cizinců pobývajících na území ČR. Koláčový graf znázorňující rozložení těchto států je součástí přílohy (viz. Příloha č. 12).

Tabulka č. 8: Srovnání nejpočetnějších skupin cizinců ze třetích zemí a EU dle státního občanství

země třetího světa	celkem	země EU	celkem
Ukrajina	119 021	Slovensko	81 253
Vietnam	58 266	Polsko	19 058
Rusko	32 782	Bulharsko	7 461
Moldavsko	7 605	Rumunsko	4 965
Čína	5 586	Spojené království	4 924
Mongolsko	5 387	Německo	15 763
Bělorusko	4 418	celkem	133 424
Kazachstán	4 613		
Spojené státy	7 317		
celkem	244 995		

Zdroj: ČSÚ, 2012

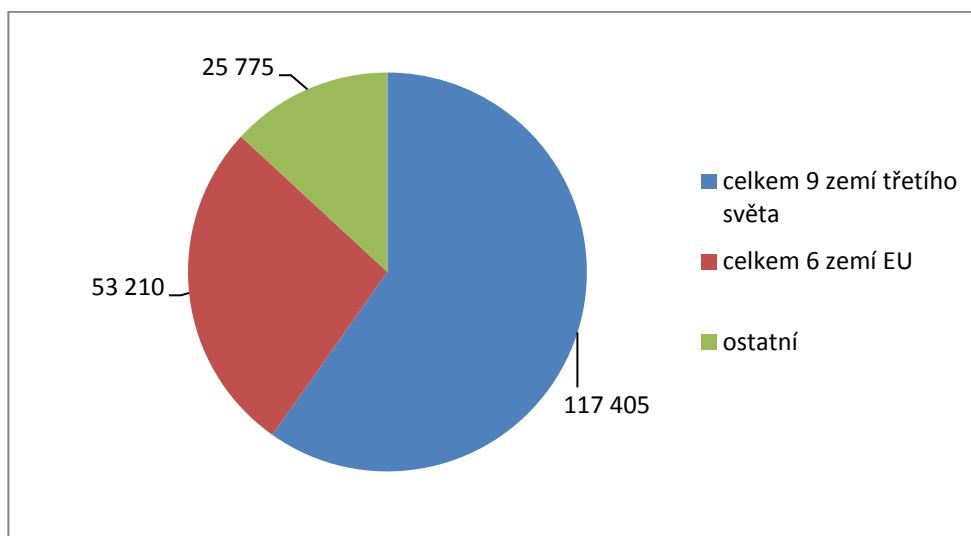
Co se týče počtu povolení k trvalému pobytu, při součtu 117 405 cizinců s trvalým pobytem ze třetích zemí a 53 210 cizinců s trvalým pobytem ze zemí EU dostáváme číslo 170 615, což představuje 86 % povolení k trvalému pobytu z celkového počtu 196 388 povolení. Pro zorientování se v těchto číslech připojuji tabulku č. 9 a rovněž grafické zobrazení podílu trvalých pobytů.

Tabulka č. 9: Podíl cizinců s trvalým pobytem z vybraných zemí EU a třetích zemí

	trvalý pobyt
celkem	196 388
celkem 9 zemí třetího světa	117 405
celkem 6 zemí EU	53 210
celkem 9+6 zemí	170 615

Zdroj: ČSÚ, 2012

Graf č. 11: Podíl cizinců s trvalým pobytem z vybraných zemí EU a třetích zemí

Zdroj: ČSÚ, 2012

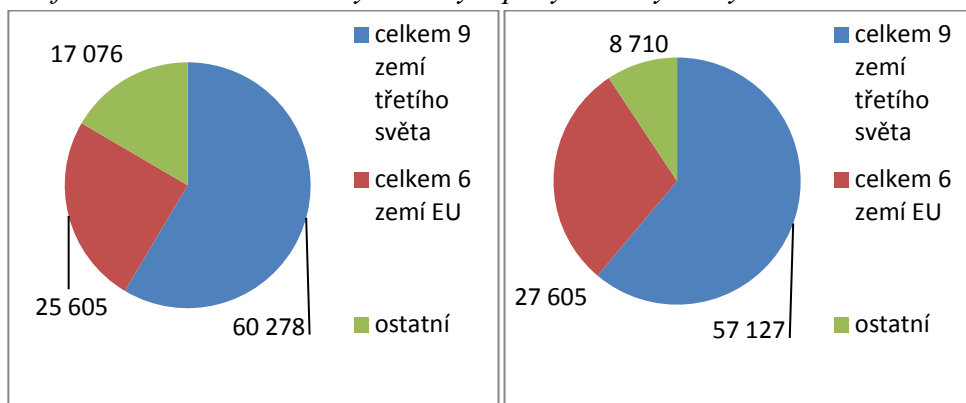
Pro doplnění srovnání je nutné podat přehled o genderovém rozložení cizinců z vybraných zemí. V předchozích podkapitolách bylo pracováno pouze s genderovým rozložením u osob s trvalým pobytem, i zde bude tedy srovnán počet mužů a žen s trvalým pobytem. Z tabulky č. 10 je možné zjistit, že v případě vybraných třetích zemí dominují s náskokem zhruba 3 000 muži, zatímco ze zemí EU pobývá v ČR o 2 000 žen více. Po sečtení se počty relativně vyrovnávají a muži a ženy 15 zemí tvoří průměrně 86,5 % z celkového počtu mužů a žen s povolením k trvalému pobytu. Pro celkové doplnění jsou k tabulce připojeny i grafy s podílem mužů a žen s povolením k trvalému pobytu pocházejících z vybraných zemí EU a třetích zemí.

Tabulka č. 10: Počet cizinců s trvalým pobytem z vybraných zemí dle pohlaví

	muži	ženy
celkem	102 946	93 442
celkem 9 zemí třetího světa	60 278	57 127
celkem 6 zemí EU	25 605	27 605
celkem 9+6 zemí	85 883	84 732

Zdroj: ČSÚ, 2012

Graf č. 12 a 13: Muži a ženy s trvalým pobytem z vybraných zemí

Zdroj: ČSÚ, 2012

2.5. Profil cizinců v ČR

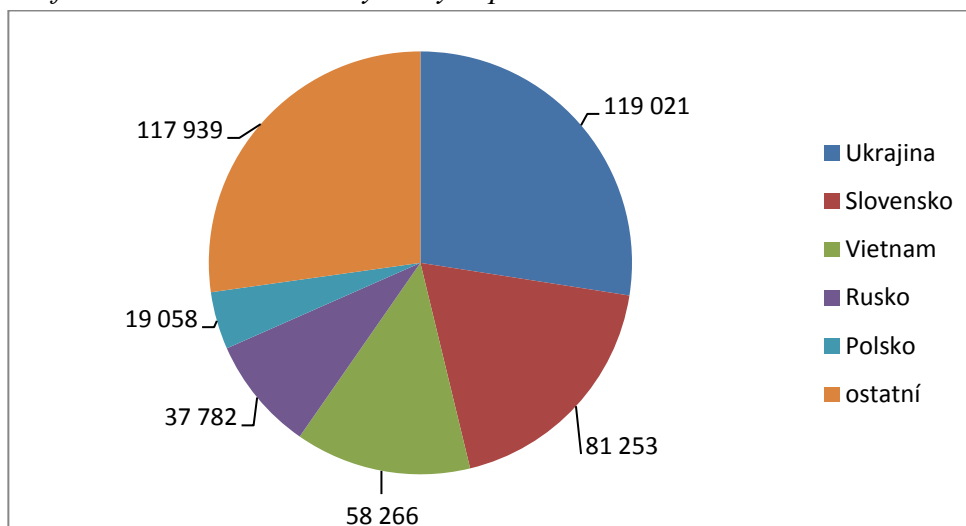
Tabulka č. 11: Podíl cizinců z vybraných pěti zemí za poslední tři roky

	k 31. 12. 2009	k 31. 12. 2010	k 31. 12. 2011
Celkem cizinci	434 548	426 423	436 319
Celkem 5 zemí	316 609	306 942	315 380

Zdroj: ČSÚ, 2010-2012

Z 15 zemí, které byly srovnávány výše, jsem se rozhodla pro další analýzu vybrat země, které k poslednímu dni roku 2011 tvořily více jak 70 % z celkového počtu 436 319 cizinců. Jedná se o Ukrajinu, Slovensko, Vietnam, Rusko a Polsko. Jak dokazuje tabulka, celkový počet cizinců z těchto pěti zemí činil 315 380. Zbývajících 30 %, tedy 117 939 cizinců, pochází z ostatních asi 162 zemí světa, což je číslo zajímavé vzhledem k tomu, že pouze samotný počet občanů Ukrajiny pobývajících na území ČR je vyšší než toto číslo, jak rovněž dokazuje příložený graf č. 14.

Graf č. 14: Podíl cizinců z vybraných pěti zemí dle státního občanství

Zdroj: ČSÚ, 2012

2.5.1. Trvalý pobyt cizinců v ČR

Tabulka č. 12: Cizinci vybraných pěti zemí s trvalým pobytem dle pohlaví

	celkem	trvalý pobyt	muži	ženy
Ukrajina	119 021	50 130	25 088	25 042
Slovensko	81 253	31 071	15 001	16 070
Vietnam	58 266	37 510	21 014	16 496
Rusko	37 782	13 915	6 254	7 661
Polsko	19 058	10 855	3 313	7 542
celkem	315 380	143 481	70 670	72 811

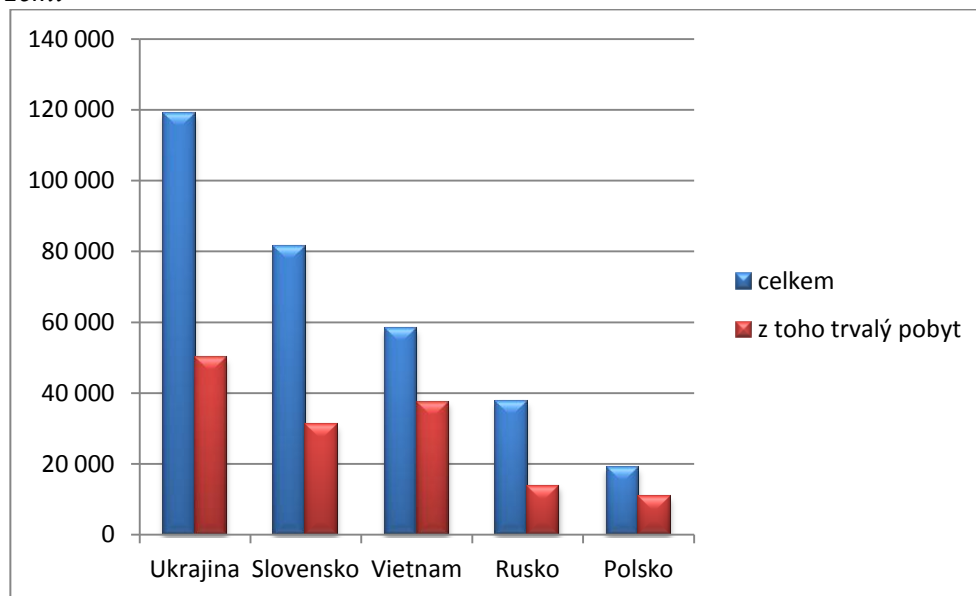
Zdroj: ČSÚ, 2012

Přestože počet cizinců s trvalým pobytem nepřesahuje polovinu celkového počtu cizinců, ale představuje zhruba 45 %, je tento typ pobytu stěžejní a to z toho důvodu, že počty osob s trvalým pobytem se stabilně zvyšují, zatímco celkové počty cizinců jsou značně proměnlivé. Mohli bychom tedy předpokládat, že v budoucnu dojde k proměně tohoto poměru. Ovšem z celkového počtu 196 388 povolení k trvalému pobytu představují cizinci z vymezených zemí více jak 73 % z celku.

Pokud se zaměříme na jednotlivé země, tak pouze v případě Vietnamu a Polska je počet osob s trvalým pobytem větší než polovina celkového počtu cizinců s trvalým pobytem. Ve zbývajících případech je tento podíl zhruba 40 %. Při srovnání dat za poslední tři roky vyjde najevo, že s výjimkou Polska se ve všech zemích počet osob s trvalým pobytem

zvyšuje, ale celkový počet cizinců naopak vykazuje snižující se charakter. I zde existuje výjimka, kde dochází jak ke zvyšování celkového počtu osob, tak i ke zvyšování počtu trvalých pobytů, a to je Rusko.

Graf č. 15: Podíl trvalých pobytů k celkovému počtu cizinců vybraných pěti zemí

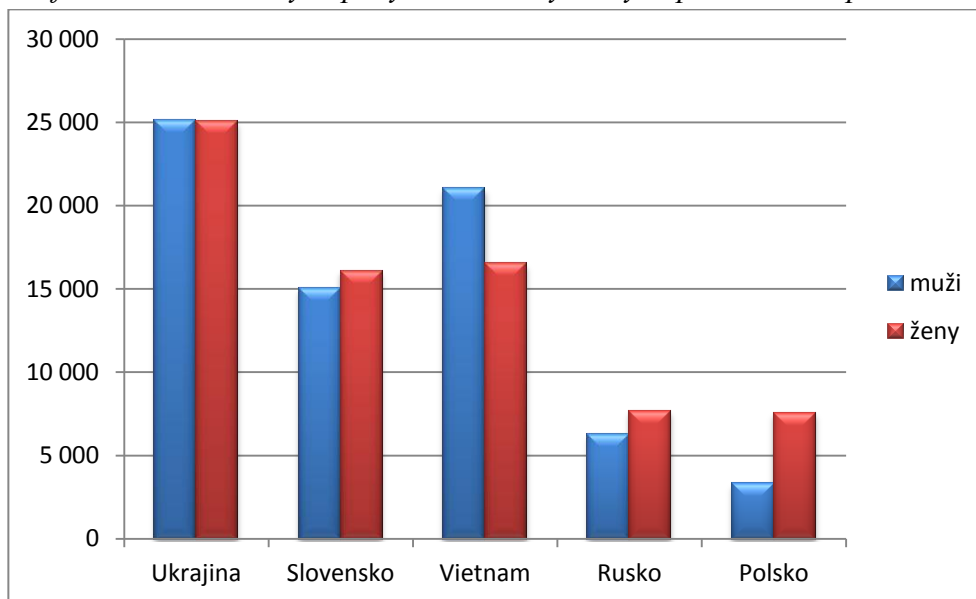

Zdroj: ČSÚ, 2012

2.5.2. Pohlaví cizinců v ČR

Další důležitou kategorií je pohlaví cizinců. Podrobná data o počtech mužů a žen z jednotlivých zemí jsou součástí tabulky č. 12 a ukazují, že ve všech případech kromě Slovenska, kde rozdíl mezi pohlavími činí zhruba 1 000 osob, převažují ženy. Není tedy těžké odhadnout, že i v celkovém počtu cizinců budou jednoznačně převažovat ženy. Je vhodné podotknout, že největší rozdíl mezi pohlavími je zaznamenán v případě Vietnamu a Polska, v ostatních zemích jsou podíly relativně vyrovnané. Tyto závěry je možné ověřit si v příloženém grafu č. 16.

Graf č. 16: Podíl trvalých pobytů cizinců vybraných pěti zemí dle pohlaví

Zdroj: ČSÚ, 2012

Ženy z vybraných pěti zemí tvoří celých 78 % z celkového počtu 92 902 žen s povolením k trvalému pobytu, zatímco muži z těchto zemí tvoří pouze 68 % z celkového počtu 103 506 mužů s povolením k trvalému pobytu. I tento podíl bude důležitý pro konečné sestavování sociálně demografického profilu cizinců.

2.5.3. Věková struktura cizinců

Posledním ukazatelem, kterému je třeba věnovat pozornost, je věková struktura. Jak bylo popsáno v předchozí podkapitole, přesné určení věku jednotlivých skupin cizinců z vyčleněných pěti zemí není téměř možné.

V rámci předchozí podkapitoly byly vyčleněny čtyři nejpočetnější věkové kategorie, které v případě celkového počtu cizinců, tak i v případě mužů a žen, tvořili 52 % z celkového počtu cizinců i z celkového počtu mužů a žen. Těmito kategoriemi byly 25-29 let, 30-34 let, 35-39 let a 40-44 let. Zbývajících 50 % připadá na ostatních 16 věkových kategorií. Tyto věkové kategorie jsou nejpočetnější i v případě Ukrajiny, Vietnamu, Slovenska a Polska, i když jsou aktuální k poslednímu dni 2009, je tedy těžké předpokládat, v jakém poměru budou tyto kategorie v roce 2011 nebo

2012. Ovšem vysoký počet cizinců je rovněž zaznamenán i ve věkovém rozpětí od 0-24 let, není tedy pravděpodobné, že by v kategoriích od 25 do 44 let docházelo k výraznějším úbytkům. Na druhou stranu ale bude s největší pravděpodobností docházet ke zvyšování počtu osob starších 45 let. Data k občanům Ruska nejsou k dispozici. Podrobná data jsou k dispozici ve Veřejné databázi ČSÚ⁶.

V publikaci ČSÚ *Gender a cizinci* jsou k dispozici věkové pyramidy pro jednotlivá státní občanství, ovšem jsou aktuální k 31. 12. 2004. Za dobu necelých 10 let se tyto pyramidy nepochybně změnily v souladu s nejaktuálnějšími daty. Tato data jsou ČSÚ poskytována ŘSCPP, snad tedy dojde k zveřejnění věkových pyramid s datovaným rokem alespoň 2010.

Bohužel ani ve Veřejné databázi nebo v publikacích ČSÚ nejsou k dispozici statistiky, které by podávaly přehled o věkové struktuře cizinců s trvalým pobytem. V současnosti je pracováno pouze s kategorií povolení k pobytu na 12 měsíců a déle, ze které se trvalý pobyt vyděluje.

2.5.4. Shrnutí

Po analýze všech vymezených ukazatelů nutných k sestavení sociálně demografického profilu lze říci, že nejtypičtějším představitelem cizince v ČR je žena pocházející z Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu, Polska či Ruska. Tato žena pobývá na území ČR s povolením k trvalému pobytu, má tedy možnost zažádat o státní občanství ČR na základě splnění podmínek, které stanovuje zákon č. 40/1993 Sb. o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky. Věkem odpovídá střednímu produktivnímu věku⁷, je tedy ve věku od 25 do 44 let.

⁶Cizinci podle věku. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislatab=DEM0240UU&&kapitola_id=743

⁷ produktivní: obyvatelstvo v ekonomicky aktivním věku, ve věku 15-64 let

3. Srovnání cizinců v ČR s cizinci v Olomouckém kraji

V předchozí části byly analyzovány statistiky týkající se cizinců pobývajících na celém území ČR, ale v žádném případě nebylo zohledňováno členění ČR na jednotlivé kraje, kde může být situace zcela odlišná. Cílem této části práce tedy bude srovnání vytvořeného sociálně demografického profilu cizince se stavem cizinců v Olomouckém kraji.

Data týkající se cizinců v krajích jsou, stejně jako například v případě věkové struktury cizinců, značně roztříštěná, lze je najít v mnoha publikacích či ročenkách Českého statistického úřadu. V každém případě jsou zohledněna jiná kritéria pro vytváření grafů a tabulek. Pro účel této kapitoly bude klíčových několik datových publikací ČSÚ. Bude pracováno s publikací *Cizinci v České republice 2012*, která poskytuje data o celkovém počtu cizinců v jednotlivých krajích, dále podává přehled o nejčastějších státních občanstvích v krajích a rovněž data o průměrném věku cizinců v ČR podle okresů. Další publikace, *Cizinci v regionech*, je sice vydaná v roce 2006, ale poskytuje cenné informace o cizincích podle typu pobytu a pohlaví. Z publikace *Život cizinců v ČR 2010* lze využít data o počtu cizinců a jejich věkovém rozpětí v jednotlivých krajích. Mnoho užitečných statistik je rovněž dostupných ve *Statistické ročence Olomouckého kraje 2012*. Tyto publikace budou doplněny některými grafy nebo tabulkami z jiných sekcí ČSÚ.

Kapitola bude strukturována obdobně, jak tomu bylo v kapitole Sociálně demografický profil. Nejprve bude analyzován celkový počet cizinců v Olomouckém kraji, poté cizinci podle pohlaví a jejich věkové rozložení. Závěry poté budou srovnány s vytvořeným profilem.

3.1. Celkový počet cizinců v Olomouckém kraji

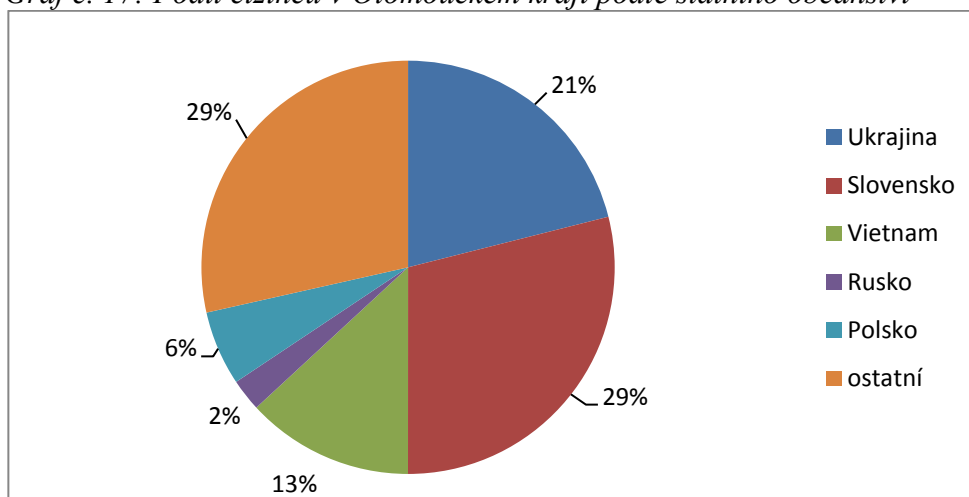
Tabulka č. 13: Nejčastější státní občanství v Olomouckém kraji

	k 31. 12. 2011	Ukrajina	Slovensko	Vietnam	Rusko	Polsko
cizinci celkem	436 319	119 021	81 253	58 266	32 782	19 058
cizinci Ol. kraj	9 765	2 057	2 826	1 281	246	570

Zdroj: ČSÚ, 2012

Tabulka č. 13 nabízí pohled na celkový počet cizinců v Olomouckém kraji podle nejpočetnějších státních občanství, která rovněž dominují v celkovém počtu cizinců v ČR. Podle dat v tabulce celkový počet cizinců v Olomouckém kraji tvoří přibližně 2,2 % z celkového počtu 436 319 cizinců, což Olomoucký kraj spolu se Zlínským krajem a krajem Vysočina řadí mezi kraje s nejnižším počtem cizinců. K 31. 12. 2011 počet cizinců v těchto krajích nepřesáhl hodnotu 10 000 osob. Z celkového počtu 9 765 cizinců tvoří cizinci z níže uvedených pěti zemí 71 %. V pořadí celkového počtu cizinců podle státního občanství v Olomouckém kraji dochází k určitým změnám. Největší podíl v Olomouckém kraji tvoří občané Slovenska, následují občané z Ukrajiny, ostatních zemí a Vietnamu a i v případě Ruska a Polska dochází k obratu, což je možné ověřit si v grafu č. 17.

Graf č. 17: Podíl cizinců v Olomouckém kraji podle státního občanství

Zdroj: ČSÚ, 2012

Tabulka č. 14: Nejčastější státní občanství v okresech Olomouckého kraje

	Ukrajina	Slovensko	Vietnam	Rusko	Polsko	celkem
Jeseník	31	169	146	22	117	485
Olomouc	853	1 473	493	138	151	3 108
Prostějov	468	350	108	21	40	987
Přerov	407	557	336	52	83	1 435
Šumperk	298	277	198	13	179	965

Zdroj: ČSÚ, 2012

Pokud se v krátkosti zaměříme na okresní města Olomouckého kraje, zjistíme, že největší počet cizinců žije v okrese Olomouc, který je

nejpočetnější i z hlediska celkového počtu obyvatel. Nejvíce cizinců pochází, stejně jako v případě celého kraje, ze Slovenska, následuje Ukrajina, Vietnam, Polsko a Rusko. Stejně pořadí platí i pro okres Přerov, v ostatních okresech je toto pořadí proměnlivé.

3.2. Cizinci v Olomouckém kraji s povoleným pobytem

Při analýze cizinců v České republice bylo hlavní kategorií typu pobytu povolení k trvalému pobytu. Na tuto kategorii bych se ráda zaměřila i v případě cizinců v Olomouckém kraji, ovšem poslední data jsou aktuální k 31. 12. 2005. Jak ale již bylo řečeno výše, počet cizinců s povolením k trvalému pobytu se meziročně stabilně zvyšuje, proto využiji dat z roku 2005, ale budu brát na zřetel, že aktuální počet cizinců s trvalým pobytem bude o něco vyšší. Za největší nedostatek těchto dat považuji nemožnost určit, v jakém poměru jsou zastoupeni cizinci podle státního občanství.

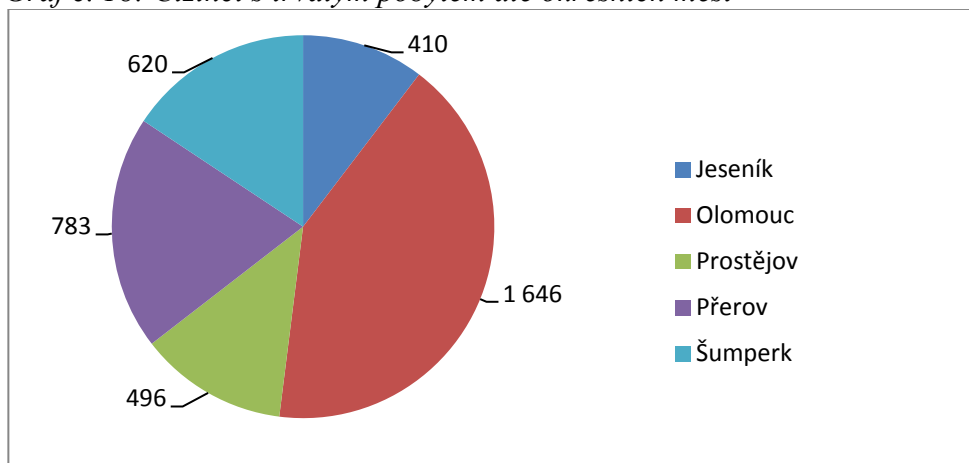
V roce 2005 žilo v České republice 110 598 cizinců s povolením k trvalému pobytu, v roce 2011 těchto osob bylo již 196 388. V roce 2005 žilo v Olomouckém kraji celkem 3 955 osob s trvalým pobytem, což představuje zhruba 3,5 % z celkového počtu osob s trvalým pobytem v ČR. Tabulka č. 15, společně s grafem č. 18, podává přehled o cizincích s trvalým pobytem v jednotlivých okresních městech. Stejně jako v případě celkového počtu cizinců v Olomouckém kraji, i v případě cizinců s trvalým pobytem je na prvním místě okres Olomouc, i když se jedná o data šest let stará. Jen pro doplnění, celkový počet cizinců Olomouckém kraji v roce 2005 činil 7 495 osob a osoby s trvalým pobytem tedy představovaly více než 52 % z celkového počtu cizinců v Olomouckém kraji.

Tabulka č. 15: Cizinci v Olomouckém kraji s trvalým pobytem

	trvalý pobyt
cizinci celkem	110 598
Olomoucký kraj	3 955
Jeseník	410
Olomouc	1 646
Prostějov	496
Přerov	783
Šumperk	620

Zdroj: ČSÚ, 2006

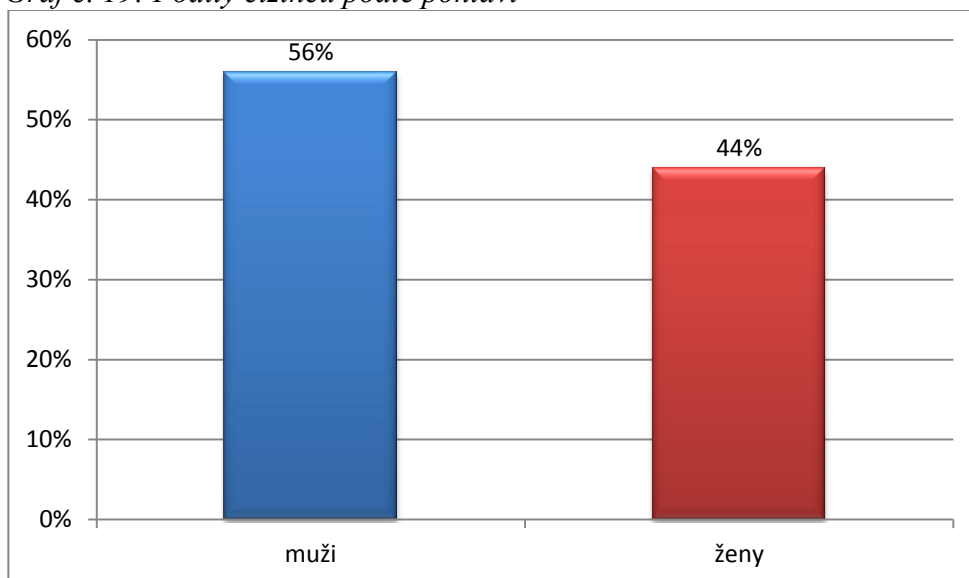
Graf č. 18: Cizinci s trvalým pobytem dle okresních měst

Zdroj: ČSÚ, 2006

3.3. Pohlaví cizinců v Olomouckém kraji

Graf č. 19: Podíly cizinců podle pohlaví

Zdroj: ČSÚ, 2012

Jak naznačuje graf č. 19 zveřejněný v přehledech ČSÚ, v celkovém počtu cizinců v Olomouckém kraji převažují o 11 % muži, ale z tohoto grafu není možné vyčíst, o muže a ženy jakého státního občanství se jedná, ani jaký typ pobytu mají. Konkrétnější data, aktuální k 31. 12. 2011, nabízí tabulka č. 16, která uvádí počty cizinců podle státního občanství a rovněž podle pohlaví. Pokud sečteme všechny muže a ženy podle státního občanství, opět budou převládat muži. Jinak je tomu v případě procentuálního podílu cizinců podle státního občanství. Ženy z vybraných

zemí tvoří celých 78 % z celkového počtu žen v Olomouckém kraji, zatímco muži z těchto zemí tvoří pouze 66 % z celkového počtu mužů v Olomouckém kraji. Aby text nebyl příliš roztržštěný, grafy s podíly cizinců v Olomouckém kraji podle pohlaví a státního občanství jsou zařazeny do přílohy (viz. Příloha č. 13 a 14).

Tabulka č. 16: Cizinci v Olomouckém kraji podle státního občanství a pohlaví

	celkem	Ukrajina	Slovensko	Vietnam	Rusko	Polsko	celkem
cizinci Ol. kraj	9 765	2 057	2 826	1 281	246	570	6 980
ženy	4 277	969	1 378	509	149	348	3 353
muži	5 488	1 088	1 448	775	97	222	3 630

Zdroj: ČSÚ, 2012

3.4. Věková struktura cizinců v Olomouckém kraji

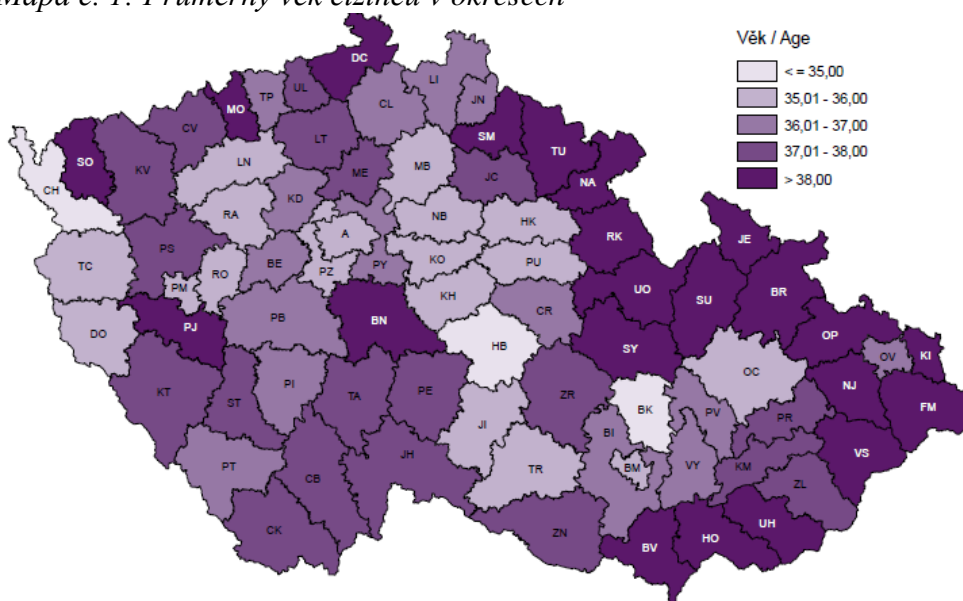
Poslední kategorií, na kterou je třeba se zaměřit, je věková struktura cizinců v Olomouckém kraji. Mapa č. 1 podává přehled o průměrném věku cizinců v jednotlivých okresech ČR a je aktuální k 31. 12. 2011. Do Olomouckého kraje spadají okresy Jeseník (JE), Olomouc (OC), Prostějov (PV), Přerov (PR) a Šumperk (SU). Jak vidíme, v okresech Jeseník a Šumperk přesahuje průměrný věk cizince 38 let. V okresech Prostějov a Přerov se průměrný věk cizince pohybuje v rozmezí od 36 do 38 let. V okrese s nejvyšším počtem cizinců se průměrný věk těchto cizinců pohybuje v rozmezí 35-36 let. Jak dokazuje i mapa zařazená v příloze (viz. Příloha č. 15), průměrný věk cizinců odpovídá produktivnímu věku a v Olomouckém kraji tvoří více jak 75 % z celkového počtu cizinců, což není překvapením vzhledem k tomu, že cizinci ve věkovém rozpětí 25-44 let tvoří více jak 50 % z celkového počtu cizinců v ČR. Zbývajících 15 % je tvořeno cizinci v předproduktivním⁸ a postproduktivním⁹ věku, přičemž v Olomouckém kraji převažují cizinci v předproduktivním věku.

Velkým nedostatkem je v tomto případě fakt, že není možné určit podíl jednotlivých pohlaví na věkové struktuře, ani státní občanství cizinců, proto je vyvození závěru této kapitoly poněkud nelehkým úkolem.

⁸ předproduktivní: tzv. dětská složka populace, ve věku 0-14 let

⁹ postproduktivní: populace v důchodovém věku, 65 a více let

Mapa č. 1: Průměrný věk cizinců v okresech

Zdroj: ČSÚ, 2012

3.5. Shrnutí

Cílem této kapitoly bylo srovnání vytvořeného sociálně demografického profilu cizince v ČR s cizinci v Olomouckém kraji. I přes roztržitost a neúplnost dat můžeme říci, že cizinci v Olomouckém kraji tomuto profilu odpovídají. Stejně jako v případě ČR, i zde jsou cizinci nejčastěji ukrajinského, slovenského, vietnamského, polského či ruského státního občanství. V celkovém počtu cizinců sice převažují muži, ženy vyjmenovaných státních občanství naproti tomu tvoří znatelně větší podíl na celkovém počtu cizinců v Olomouckém kraji. I když data týkající se cizinců s trvalým pobytem byla aktuální k 31. 12. 2005, tvořili cizinci s trvalým pobytem více než 50 % z celkového počtu cizinců v Olomouckém kraji, s největší pravděpodobností tomu tedy tak bude i v této době. I analýza věkové struktury cizinců v Olomouckém kraji odhalila, že tato struktura odpovídá věkově nejobvyklejšímu rozmezí cizinců v České republice.

4. Porodnost cizinců žijících v České republice

V úvodu této práce jsem uvedla důvody, proč jsem se rozhodla analyzovat porodnost cizinců žijících v ČR a porovnat ji s porodností obyvatelstva ČR. Vzhledem k tomu, že počet cizinců s trvalým pobytem vykazuje dlouhodobě vzrůstající charakter, lze rovněž předpokládat, že jim bude v budoucnu uděleno české státní občanství a porodnost těchto cizinců by mohla ovlivnit podobu stávající věkové struktury obyvatelstva ČR.

Podle zákona č. 40/1993 Sb. o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky lze státního občanství ČR nabýt narozením a to za podmínky „je-li alespoň jeden rodič státním občanem České republiky nebo jsou-li rodiče bezdomovci, alespoň jeden z nich má trvalý pobyt na území České republiky a dítě se na jejím území narodí“ (Zákon č. 40/1993 Sb.). O dětech, které se narodí rodičům, z nichž alespoň jeden má české státní občanství, je možné předpokládat, že jsou již započítávány do statistik týkajících se porodnosti obyvatelstva ČR. Tento předpoklad lze podpořit faktem, že cizinec je vymezen jako „fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie (Vlčková 2003, s. 15). Ovšem v žádné z metodických příruček ČSÚ není tuto informaci možné vyhledat a potvrdit ji.

Co se týče dětí, které jsou narozeny cizincům s trvalým pobytem, dochází k dalšímu problému. V žádných statistikách není v případě porodnosti pracováno s kategorií typ pobytu, data uvádějí pouze počty živě narozených dětí podle státního občanství a součástí některých statistik jsou i údaje o úhrnné plodnosti.

I přes tyto překážky zastávám názor, že závěry týkající se analýzy porodnosti cizinců a srovnání s porodností obyvatelstva ČR budou alespoň v nějakém směru přínosné.

4.1. Analýza porodnosti cizinců

Tabulka č. 17: Živě narození cizinci v letech 2005-2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
živě narození - cizinci	1 518	1 725	2 094	2 666	3 104	3 034	2 959

Zdroj: ČSÚ, 2009, 2012

Tabulka č. 17 podává přehled o živě narozených cizincích v letech 2005-2011. Jak vidíme, aktuální počet živě narozených dětí se pohybuje kolem hranice 3 000 dětí, což je číslo relativně nízké. Z tabulky je rovněž patrné, že v posledních dvou letech zaznamenal počet živě narozených dětí cizinců nepatrný pokles, ovšem v dlouhodobém horizontu vykazují data od roku 1995 spíše vzrůstající charakter s výjimkou několika drobných odchylek, což je možné ověřit si v příloženém grafu (viz. Příloha č. 16). Jak se bude vyvíjet tento počet v budoucích letech, se lze jen domnívat, ovšem stávající spíše rostoucí trend naznačuje, že by mohlo i nadále docházet ke zvyšování počtu narozených dětí.

V roce 2011 představovalo 2 959 narozených dětí pouze 0,7 % z celkového počtu 436 319 cizinců, nejedná se tedy o vysoký podíl. Sečteme-li všechny živě narozené děti od roku 2002, tedy všechny děti spadající k 31. 12. 2011 do věkové kategorie 0-9 let, vyjde nám počet 20 882 živě narozených dětí, které z celkového počtu cizinců představují podíl již téměř 5 %. Je nutné brát v potaz, že se jedná pouze o děti narozené na území ČR, výsledný podíl tedy bude o něco vyšší, připočtou-li se děti vybrané věkové kategorie, které se na území ČR přistěhovaly.

Pokud se zaměříme na narozené podle státního občanství, na prvních příčkách se ocitají osoby vietnamského, ukrajinského, slovenského a ruského státního občanství. Data týkající se státního občanství narozených jsou aktuální pouze k roku 2008, novější data zatím nebyla zpracována.

Tabulka č. 18: Živě narození cizinci dle státního občanství v letech 2005-2008

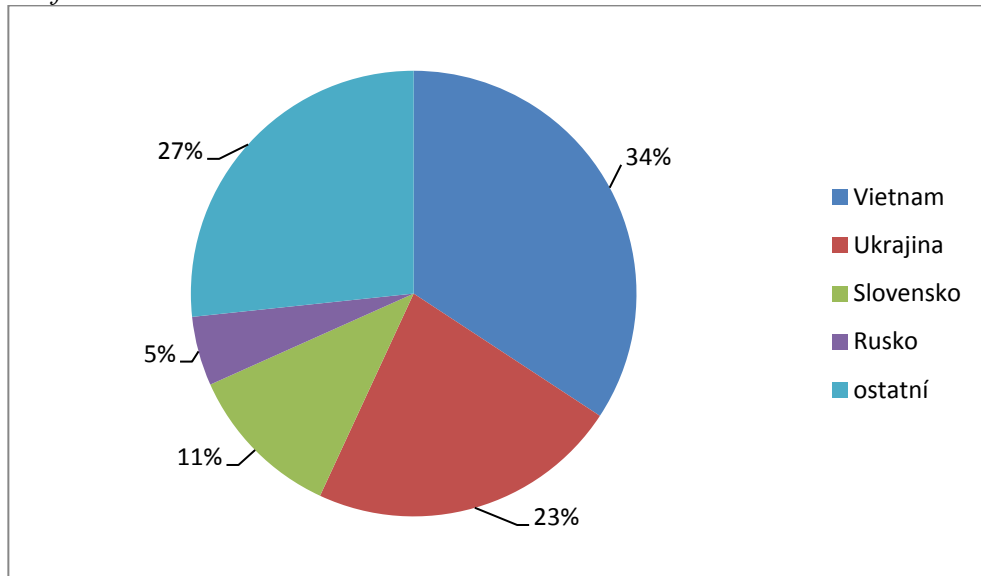
	2005	2006	2007	2008	celkem
Vietnam	517	608	767	913	2805
Ukrajina	288	315	431	604	1638
Slovensko	192	241	249	304	986
Rusko	104	105	108	134	451

Zdroj: ČSÚ, 2009

Jak vidíme v tabulce č. 18, vývoj počtu narozených dětí s vybraným státním občanstvím ve všech případech vykazuje vzrůstající trend. V roce 2008 tvořily narozené děti uvedených státních občanství přes 73 % z celkového počtu 2 666 narozených dětí. Z příloženého grafu je možné

vyčíst, jakým procentuálním podílem se děti jednotlivých státních občanství podílely na celkovém počtu narozených dětí cizinců.

Graf č. 20: Živě narozené děti dle státního občanství v roce 2008

Zdroj: ČSÚ, 2009

Data uvedená v tabulce rovněž můžeme využít k určení podílu narozených dětí vzhledem k celkovému počtu cizinců podle státního občanství. Nejpočetnější skupinu cizinců v ČR představují cizinci z Ukrajiny, kterým se v roce 2008 narodilo 604 dětí, které představovaly pouze 0,5 % z celkového počtu 123 106 cizinců s ukrajinským státním občanstvím. V případě Slovenska je podíl 304 narozených dětí pouze 0,4 %, obdobně je na tom i Rusko s podílem 0,6 %. Nejlépe je na tom Vietnam, kde se podíl narozených dětí, kterých bylo v roce 2008 celkem 913, vyšplhal na hodnotu zhruba 1,5 %.

4.2. Srovnání porodnosti cizinců a porodnosti obyvatelstva České republiky

Srovnání porodnosti cizinců s porodností obyvatelstva ČR je z hlediska této kapitoly důležitější, neboť na základě výsledků tohoto srovnání bude možné později stanovit odpovídající závěr.

Statistiky týkající se porodnosti obyvatelstva ČR jsou mnohem rozmanitější, co se týče zahrnutých kategorií, ovšem pro účely této práce budou klíčové pouze dvě kategorie. A to počet živě narozených dětí

a úhrnná plodnost. Neméně důležitý bude rovněž procentuální podíl narozených dětí cizinců vzhledem k dětem narozeným občanům ČR.

Tabulka č. 19: Živě narození občané ČR a cizinci v letech 2005-2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
živě narození - občané ČR	100 693	104 106	112 538	116 904	115 244	114 119	105 714
živě narození - cizinci	1 518	1 725	2 094	2 666	3 104	3 034	2 959

Zdroj: ČSÚ, 2009, 2012

Analýza tabulky č. 19 ukazuje, že v případě živě narozených dětí občanů ČR dochází od roku 2008 k poklesu počtu narozených dětí, což jen potvrzuje přítomnost faktoru způsobujícího demografické stárnutí populace, tedy pokles úrovně porodnosti. Graf s vývojovou křivkou živě narozených dětí občanů v ČR je zařazen do přílohy stejně jako vývojová křivka narozených dětí cizinců (viz. Příloha č. 17). Naproti tomu u narozených dětí cizinců můžeme pozorovat spíše rostoucí trend. Jak bylo uvedeno výše, podíl narozených dětí cizinců vzhledem k celkovému počtu cizinců činil 0,7 %. V případě České republiky představovalo 105 714 živě narozených dětí podíl 1 % z celkového počtu 10 497 000 obyvatel.

Tabulka č. 20: Podíl cizinců na živě narozených v letech 2005-2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
živě narození celkem	102 211	105 831	114 632	119 570	118 348	117 153	108 673
podíl cizinců na živě narozených v ČR (%)	1,49	1,63	1,83	2,23	2,62	2,59	2,72

Zdroj: ČSÚ, 2009, 2012

Data v tabulce č. 20 udávají počet všech živě narozených dětí v ČR, tedy jak děti občanů ČR, tak i děti cizinců. Druhý řádek obsahuje údaje o procentuálním podílu narozených cizinců na všech narozených dětech na území ČR. I když vývoj počtu živě narozených dětí od roku 2005 do roku 2008 vykazuje rostoucí charakter a od roku 2009 dochází k poklesu živě narozených dětí, v případě podílu cizinců dochází k neustálému zvyšování. Tento zvyšující se podíl je důsledkem klesajícího počtu živě narozených dětí občanů ČR a zároveň rostoucího počtu živě narozených dětí cizinců, což dokazují i data v předcházejících tabulkách. ČSÚ tyto podíly rovněž

analyzoval a výsledky uveřejnil v publikaci *Život cizinců v ČR 2009*¹⁰. Po doplnění dat z let 2009-2011 můžeme říci, že vývoj podílu narozených cizinců na všech narozených dětech od roku 1995 vykazuje dlouhodobě se zvyšující charakter. Výjimkou je pouze rok 2001, kdy došlo k mírnějšímu propadu v důsledku menšího počtu narozených dětí cizinců.

Úhrnná plodnost je dalším ukazatelem, na základě kterého lze porovnat porodnost cizinců a porodnost obyvatelstva ČR. Údaje o úhrnné plodnosti obyvatelstva ČR jsou zveřejňovány každý rok v rámci *Statistické ročenky České republiky*. V případě údajů týkajících se úhrnné plodnosti cizinců jsou data hůře dostupná a v žádné z metodických příruček ČSÚ není popsáno, jak by bylo možné úhrnnou plodnost vypočítat na základě dostupných dat. Jediná zveřejněná data jsou obsažena v publikaci *Život cizinců v ČR 2010* a jsou aktuální k roku 2005 a 2009.

V roce 2005 dosahovala úhrnná plodnost cizinců hodnoty 0,59, což je hodnota velice nízká, když vezmeme v úvahu, že hraniční hodnota úhrnné plodnosti pro udržení početního stavu populace je 2,1. V případě úhrnné plodnosti obyvatelstva ČR se tato hodnota vyšplhala pouze k hodnotě 1,282. Od roku 1995 se tato hodnota pohybuje v rozmezí 1,1–1,5 a vzhledem k nepravidelnosti vývojové křivky lze jen těžko předpokládat budoucí vývoj.

Pokud se podíváme na rok 2009, v případě obou hodnot došlo ke zvýšení. U cizinců dosahovala hodnota úhrnné plodnosti 0,72 a hodnota pro obyvatelstvo ČR byla 1,492. Vývoj úhrnné plodnosti cizinců nelze z důvodu nedostatku dat odhadnout. Není možné říci, zda se hodnoty zvyšují stabilně nebo vykazují proměnlivý charakter stejně jako vývoj úhrnné plodnosti obyvatelstva ČR.

4.3. Shrnutí

I po analýze všech dostupných dat je stanovení závěru, který by odpověděl na otázku, do jaké míry se narození cizinci podílejí na předreprodukční složce obyvatelstva ČR, nesnadné. Počty živě

¹⁰ Narození cizinci v ČR podle státního občanství – vývoj v letech 1995-2008. Dostupné na: [http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/B100257612/\\$File/11809p01.pdf](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/B100257612/$File/11809p01.pdf)

narozených dětí cizinců v ČR jsou relativně nízké a i hodnota úhrnné plodnosti se pohybuje na velice nízké hranici. Lze se tedy domnívat, že narozené děti cizinců se na vývoji celkového počtu cizinců podílejí pouze malým podílem, zvyšující se počet cizinců v ČR bude tedy zřejmě důsledkem migrace.

Jak jsme viděli, podíl živě narozených dětí cizinců na všech živě narozených dětech v ČR se stále zvyšuje a od roku 2008 se pohybuje nad hranicí 2%. Ovšem zda se tento rostoucí trend udrží i v budoucnu záleží na mnoha okolnostech a projekce vývojové křivky není cílem této práce. Nemyslím si, že v současnosti podíl narozených dětí cizinců zásadnějším způsobem ovlivňuje celkový stav obyvatelstva ČR a tedy ani jeho věkovou strukturu, která v dnešní době vykazuje rysy demografického stárnutí populace.

Závěr

Hlavním cílem této práce bylo sestavení sociálně demografického profilu cizinců v ČR. Klíčovými ukazateli pro sestavení profilu byly státní občanství, typ pobytu, pohlaví a věk. S ohledem na příslušné metodiky a legislativní ukotvení některých ukazatelů jsem se rozhodla nejprve cizince rozdělit na cizince ze zemí EU a cizince z třetích zemí a analyzovat data týkající se státního občanství, typu pobytu, pohlaví a věku na základě tohoto dělení.

V případě cizinců ze zemí EU bylo vyčleněno pět nejpočetnějších skupin podle státního občanství, tedy cizinci ze Slovenska, Polska, Bulharska, Rumunska, Spojeného království a Německa, jejichž celkový počet činil k 31. 12. 2011 133 424 osob. Z tohoto celkového počtu mělo celkem 53 210 osob v ČR trvalý pobyt, byl tedy brán jako klíčový, neboť v dlouhodobém vývoji je v počtu povolení k trvalému pobytu zaznamenáván růst, a z hlediska pohlaví převažovaly ženy zhruba o 2 000 osob. U cizinců z třetích zemí bylo vzhledem k celkovému počtu zemí spadajících do skupiny vybráno devět nejpočetnějších zemí, a to Ukrajina, Vietnam, Rusko, Moldavsko, Čína, Mongolsko, Bělorusko, Kazachstán a Spojené státy. Cizinci z těchto zemí tvořili k 31. 12. 2011 celých 244 995 osob z celkového počtu 436 319 cizinců. I zde byl za klíčový typ pobytu považován trvalý pobyt, přičemž počet osob s trvalým pobytem činil 117 405 osob. Z hlediska genderového rozdělení převažovaly na rozdíl od cizinců ze zemí EU muži.

Za problematický ukazatel, který doplňuje celý sociálně demografický profil, považuji věkovou strukturu, neboť statistiky týkající se věku cizinců jsou nestrukturované a jsou aktuální k různým rokům, často pracují jen s genderovým rozdělením, ovšem nezohledňují státní občanství cizinců a v případě typu pobytu pracují statistiky pouze s povolením k pobytu na 12 měsíců a déle. I přes tyto obtíže jsem se rozhodla vymezit čtyři nejpočetnější věkové skupiny cizinců, které tvoří více jak 50 % z celkového počtu cizinců. Jedná se o skupiny 25-29 let, 30-34 let, 35-39 let

a 40-44 let. K 31. 12. 2011 spadalo do tohoto rozpětí 219 234 cizinců, z toho 126 466 představovali muži a 91 768 ženy.

Finální částí bylo srovnání a následný výběr relevantních kategorií cizinců pro sestavení sociálně demografického profilu cizinců v ČR. Z 15 analyzovaných zemí bylo vybráno pět zemí, Ukrajina, Slovensko, Vietnam, Polsko a Rusko. Celkový počet cizinců z těchto zemí dosahoval k 31. 12. 2011 počtu 315 380 osob z celkového počtu 436 319 cizinců pobývajících v ČR, tedy více jak 70 %. Klíčovým typem pobytu byl i v tomto případě trvalý pobyt, i když trvalý pobyt má z celkového počtu cizinců z vybraných pěti zemí pouze 45 % osob, z celkového počtu cizinců s povolením k trvalému pobytu tvoří již cizinci z těchto pěti zemí více jak 70 %. V rámci genderového rozložení převažovaly ženy, a to jak v celkovém počtu žen z vybraných pěti zemí, tak v procentuálním podílu ze všech žen s povolením k trvalému pobytu. Sestavený sociálně demografický profil cizince v ČR tedy po analýze všech kategorií odpovídá ženě pocházející z Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu, Polska nebo Ruska, která má povolení k trvalému pobytu na území ČR a spadá do středního produktivního věku, je jí tedy od 25 do 44 let.

V návaznosti na tento vytvořený profil byla práce zaměřena na srovnání cizinců v Olomouckém kraji. Podle statistik se Olomoucký kraj, spolu se Zlínským krajem a Vysočinou řadí mezi kraje s nejnižším počtem cizinců, jejichž celkový počet k 31. 12. 2011 nepřesáhl 10 000 osob. Z hlediska zastoupení cizinců podle státního občanství odpovídají cizinci v Olomouckém kraji stavu cizinců v ČR, dochází zde pouze k rozdílům týkajících se pořadí nejpočetnějších skupin. Na prvním místě se před cizinci z Ukrajiny nacházejí cizinci ze Slovenska, následuje Vietnam a v případě cizinců z Ruska a Polska dochází rovněž k převratu. Nejvíce cizinců pobývá v okrese Olomouc. V Olomouckém kraji má celkem 3 955 cizinců povolení k trvalému pobytu, ovšem neúplnost dat neumožňuje určit jejich státní občanství a neaktuálnost dat vztahujících se k trvalému pobytu zabraňuje analyzovat současný stav. Při určení genderového rozložení nebylo primární, kolik mužů a žen celkem v Olomouckém kraji pobývá, ale jaký

podíl z celkového počtu mužů a žen v Olomouckém kraji tvoří muži nebo ženy podle vybraných státních občanství. V tomto případě s více jak 10% rozdílem převažovaly ženy. Stejně jako v případě sociálně demografického profilu, i v případě cizinců v Olomouckém kraji je nejproblematičtější ukazatelem věková struktura. Dostupná data podávají informace pouze o průměrném věku, který se v okresech Olomouckého kraje pohybuje od 35 do 38 let, což odpovídá dříve vymezenému věkovému rozpětí. Je tedy zřejmé, že stav cizinců v Olomouckém kraji odpovídá vytvořenému sociálně demografickému profilu cizinců v ČR.

V poslední části práce jsem se zaměřila na analýzu porodnosti cizinců v ČR a na srovnání s porodností obyvatelstva ČR. Cílem této analýzy bylo zjistit, do jaké míry přispívá porodnost cizinců k celkovému počtu jedinců tvořících předproduktivní složku obyvatelstva ČR. Hlavní motivací pro tuto analýzu byl fakt, že česká společnost v současné době čelí procesu demografického stárnutí populace, přičemž jednou z příčin tohoto jevu je i pokles porodnosti. Po analýze všech dostupných dat, která ovšem svým rozsahem neodpovídala mé původní představě, jsem dospěla k závěru, že celkový počet každoročně narozených dětí cizinců a jejich podíl na všech živě narozených dětech v ČR sice od roku 1995 víceméně stabilně roste, ale i tak tvoří pouze nevýznamnou část z celkového počtu narozených dětí v ČR. Zastávám tedy názor, že v současné době děti cizinců zásadním způsobem neovlivňují věkovou strukturu populace ČR. V případě této analýzy by bylo zajímavé sledovat budoucí vývoj, který by mohl mít nějaký vliv na současný stav české populace.

Anotace

Příjmení a jméno autora: Šrámková Lenka

Název katedry a fakulty: Katedra sociologie a andragogiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

Název práce: Sociálně demografický profil cizinců v ČR

Počet znaků: 69 162

Počet příloh: 17

Počet tabulek: 20

Počet grafů: 20

Počet map: 1

Počet titulů použité literatury: 30

Klíčová slova: sociálně demografický profil, cizinci, státní občanství, typ pobytu, věková struktura, pohlaví, porodnost, Český statistický úřad

Bakalářská práce se bude zabývat analýzou vybraných ukazatelů týkajících se cizinců, jako je typ povolení k pobytu, státní občanství, pohlaví a věk, s cílem sestavit sociálně demografický profil cizinců žijících v ČR. Práce bude rovněž zaměřena na srovnání cizinců na základě vytvořeného profilu s cizinci pobývajícími v Olomouckém kraji. Účelem tohoto srovnání bude zjistit, zda cizinci v Olomouckém kraji odpovídají profilu cizinců za celou ČR nebo vykazují nějaké specifické rysy. Součástí práce bude i analýza porodnosti cizinců, která by mohla mít vliv na věkovou strukturu obyvatelstva ČR, která v současné době zaznamenává pokles porodnosti a současný nárůst postproduktivní složky. Data pro účely této práce budou čerpána z veřejných databází Českého statistického úřadu a při jejich zpracování budou zohledňovány příslušné metodiky k jednotlivým datovým publikacím. Nedílnou součástí práce jsou i tabulkové a grafické výstupy zpracovaných dat.

Bachelor thesis will deal with the analysis of the selected indicators relative to foreigners, such as type of residence, citizenship, sex and age, in order to construct the socio demographic profile of foreigners living in the Czech Republic. The work will be also focused on the comparison of foreigners based on the created profile with foreigners residing in the Olomouc region. Purpose of this comparison is to see if the foreigners in the Olomouc region correspond to the profile of foreigners or show some specific features. The thesis will also analyze the birth rate of foreigners, which could affect the age structure of the population of the Czech Republic, which currently records falling birth rates and increase in the current folder lately. Data for this study will be taken from the public database of the Czech Statistical Office and their processing will be reflected appropriate methodology for each data publications. Integral parts of the work are also tabula rand graphical outputs processed data.

Použité zdroje a literatura

Literatura

Informace pro cizince s trvalým pobytem v ČR: 2010. Praha: Ministerstvo vnitra, 2009a.

Informační publikace pro cizince: Česká republika. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2009b.

LINHART, Jiří, ed. *Velký sociologický slovník. Sv. 1, A-O.* Praha: Karolinum, 1996a.

LINHART, Jiří, ed. *Velký sociologický slovník. Sv. 2, P-Ž.* Praha: Karolinum, 1996b.

Populační vývoj České republiky. Praha: Katedra demografie a geodemografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze: 1994.

RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka. Pokles porodnosti – hlavní faktor demografické změny. In BURCIN, B. a kol. *Demografická situace České republiky. Proměny a kontexty 1993-2008.* Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, 2010.

VLČKOVÁ, Alena. *Zákon o pobytu cizinců na území České republiky.* Praha: EUROUNION Praha, s. r. o., 2003.

Elektronické články

DIMITROVÁ, Michaela. *Demografické souvislosti stárnutí.* Naše společnost [online]. 2007, č. 1 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/2007-1/demograficke-souvislosti-starnuti>.

SMRČKA, Luboš. *Umíráme. Avšak dříve, než umřeme, vykopeme si hrob.* Naše společnost [online]. 2011, č. 1 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/2011-1/umirame-avsak-drive-nez-vymreme-vykopeme-si-hrob>.

ŠALAMOUNOVÁ, Petra, Gabriela, ŠAMANOVÁ. *Reprodukční záměry mladých lidí.* Naše společnost [online]. 2004, č. 1 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/2004-1/reprodukni-zamery-mladych-lidi>.

Elektronické zdroje

Cizinci v ČR 2012 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2012a [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/publ/1414-12-r_2012.

Cizinci v ČR 2011 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2011 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/publ/1414-11-r_2011.

Cizinci v ČR 2010 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010a [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/1414-10>.

Cizinci v ČR 2009 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2009a [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/1414-09>.

Cizinci v ČR 2008 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2008a [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/publ/1118-08-2008>.

Cizinci v ČR 2007 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2007 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/p/1118-07>.

Cizinci v ČR 2006 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2006c [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/p/1118-06>.

Cizinci v regionech [online]. Praha: Český statistický úřad, 2006b [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/p/1377-06>.

Cizinci podle věku. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=DEM0240U&&kapitola_id=743.

Česká republika v číslech [online]. Praha: Český statistický úřad, 2012b [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/1409-12>.

Gender a cizinci [online]. Praha: Český statistický úřad, 2006a [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/0A0029069F/\\$File/112605m.pdf](http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/0A0029069F/$File/112605m.pdf).

Koncepce výběru a zpracování statistických údajů spojených s migrací a integrací cizinců na území České republiky [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010c [cit. 2013-02-12]. Dostupný z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/cizinci_uvod.

Porodnost [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_porodnost_obecne.

Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců: Společné soužití [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2012 [cit. 2013-02-13]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/DA0029679A/\\$File/koncepce_2011.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/DA0029679A/$File/koncepce_2011.pdf).

Statistická ročenka České republiky 2012 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2012c [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/0001-12>.

Statistická ročenka Olomouckého kraje 2012 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2012d [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/krajp/711011-12-xm>.

Zákon č. 40/1993 Sb. o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=40705&fulltext=&nr=40~2F1993&part=&name=&rpp=15#local-content>.

Život cizinců v ČR 2010 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010b [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/1118-10>.

Život cizinců v ČR 2009 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2009b [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/1118-09>.

Život cizinců v ČR 2008 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2008b [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/publ/1118-08-2008>.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Počet cizinců celkem a z EU 27

Tabulka č. 2: Cizinci EU s trvalým pobytem dle pohlaví

Tabulka č. 3: Počet cizinců celkem a ze třetích zemí

Tabulka č. 4: Cizinci třetích zemí s trvalým pobytem dle pohlaví

Tabulka č. 5: Podíl cizinců ve věku 25-44 let s povolením k pobytu na 12 měsíců a déle

Tabulka č. 6: Cizinci s povolením k pobytu na 12 měsíců a déle dle pohlaví a věku

Tabulka č. 7: Počet cizinců celkem a z třetích zemí a EU

Tabulka č. 8: Srovnání nejpočetnějších skupin cizinců ze třetích zemí a EU dle státního občanství

Tabulka č. 9: Podíl cizinců s trvalým pobytem z vybraných zemí EU a třetích zemí

Tabulka č. 10: Počet cizinců s trvalým pobytem z vybraných zemí dle pohlaví

Tabulka č. 11: Podíl cizinců z vybraných pěti zemí za poslední tři roky

Tabulka č. 12: Cizinci vybraných pěti zemí s trvalým pobytem dle pohlaví

Tabulka č. 13: Nejčastější státní občanství v Olomouckém kraji

Tabulka č. 14: Nejčastější státní občanství v okresech Olomouckého kraje

Tabulka č. 15: Cizinci v Olomouckém kraji s trvalým pobytem

Tabulka č. 16: Cizinci v Olomouckém kraji podle státního občanství a pohlaví

Tabulka č. 17: Živě narození cizinci v letech 2005-2011

Tabulka č. 18: Živě narození cizinci dle státního občanství v letech 2005-2008

Tabulka č. 19: Živě narození občané ČR a cizinci v letech 2005-2011

Tabulka č. 20: Podíl cizinců na živě narozených v letech 2005-2011

Seznam grafů a map

Graf č. 1: Podíl cizinců EU dle státního občanství

Graf č. 2: Podíl trvalých pobytů k celkovému počtu cizinců EU

Graf č. 3: Podíl trvalých pobytů cizinců EU dle pohlaví

Graf č. 4: Podíl cizinců třetích zemí dle státního občanství

Graf č. 5: Podíl trvalých pobytů k celkovému počtu cizinců třetích zemí

Graf č. 6: Podíl trvalých pobytů k celkovému počtu cizinců třetích zemí II.

Graf č. 7: Podíl trvalých pobytů cizinců třetích zemí dle pohlaví

Graf č. 8: Podíl trvalých pobytů cizinců třetích zemí dle pohlaví II.

Graf č. 9: Věková struktura cizinců v ČR

Graf č. 10: Podíl cizinců ve věku 25-44 let s povolením k pobytu na 12 měsíců a déle

Graf č. 11: Podíl cizinců s trvalým pobytem z vybraných zemí EU a třetích zemí

Graf č. 12 a 13: Muži a ženy s trvalým pobytem z vybraných zemí

Graf č. 14: Podíl cizinců z vybraných pěti zemí dle státního občanství

Graf č. 15: Podíl trvalých pobytů k celkovému počtu cizinců vybraných pěti zemí

Graf č. 16: Podíl trvalých pobytů cizinců vybraných pěti zemí dle pohlaví

Graf č. 17: Podíl cizinců v Olomouckém kraji podle státního občanství

Graf č. 18: Cizinci s trvalým pobytem dle okresních měst

Graf č. 19: Podíly cizinců podle pohlaví

Graf č. 20: Živě narozené děti dle státního občanství v roce 2008

Mapa č. 1: Průměrný věk cizinců v okresech

Přílohy

Příloha č. 1: Srovnání občanů EU podle nejpočetnějších státních občanství, trvalého pobytu a pohlaví za tři roky

		celkem	trvalý pobyt	muži	ženy
k 31. 12. 2009	Slovensko	73 446	26 734	12 988	13 746
k 31. 12. 2010	Slovensko	71 780	29 073	14 038	15 035
k 31. 12. 2011	Slovensko	81 253	31 071	15 001	16 070
k 31. 12. 2009	Polsko	19 273	10 996	3 296	7 700
k 31. 12. 2010	Polsko	18 242	10 959	3 301	7 658
k 31. 12. 2011	Polsko	19 058	10 855	3 313	7 542
k 31. 12. 2009	Bulharsko	6 428	3 076	1 914	1 162
k 31. 12. 2010	Bulharsko	6 925	3 120	1 924	1 196
k 31. 12. 2011	Bulharsko	7 461	3 203	1 956	1 247
k 31. 12. 2009	Rumunsko	4 213	2 213	1 218	995
k 31. 12. 2010	Rumunsko	4 531	2 244	1 234	1 010
k 31. 12. 2011	Rumunsko	4 965	2 269	1 248	1 021
k 31. 12. 2009	Spojené království	4 363	1 240	1 050	190
k 31. 12. 2010	Spojené království	4 356	1 308	1 105	203
k 31. 12. 2011	Spojené království	4 924	1 354	1 146	208
k 31. 12. 2009	Německo	13 792	4 416	2 903	1 513
k 31. 12. 2010	Německo	13 871	4 435	2 929	1 506
k 31. 12. 2011	Německo	15 763	4 458	2 941	1 517
k 31. 12. 2009	celkem	121 515	48 675	23 369	25 306
k 31. 12. 2010		119 705	51 139	24 531	26 608
k 31. 12. 2011		133 424	53 210	25 605	27 605

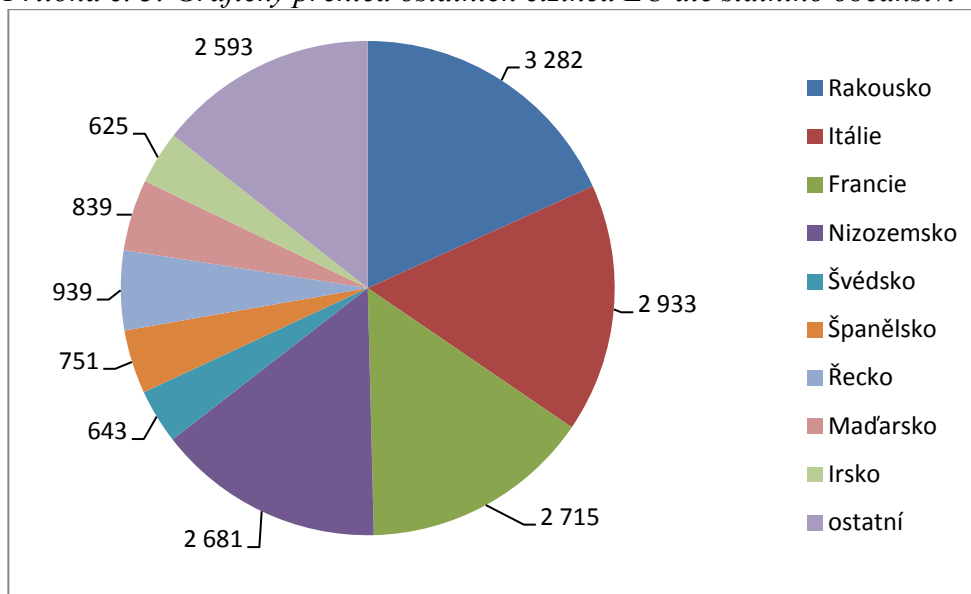
Zdroj: ČSÚ, 2010-2012

Příloha č. 2: Přehled ostatních cizinců EU dle státního občanství a trvalého pobytu

	celkem	trvalý pobyt
celkem	18 001	
Rakousko	3 282	1 174
Itálie	2 933	1 259
Francie	2 715	801
Nizozemsko	2 681	660
Švédsko	643	284
Španělsko	751	211
Řecko	939	651
Maďarsko	839	400
Irsko	625	135
ostatní	2 593	
	15 408	5 575

Zdroj: ČSÚ, 2012

Příloha č. 3: Grafický přehled ostatních cizinců EU dle státního občanství

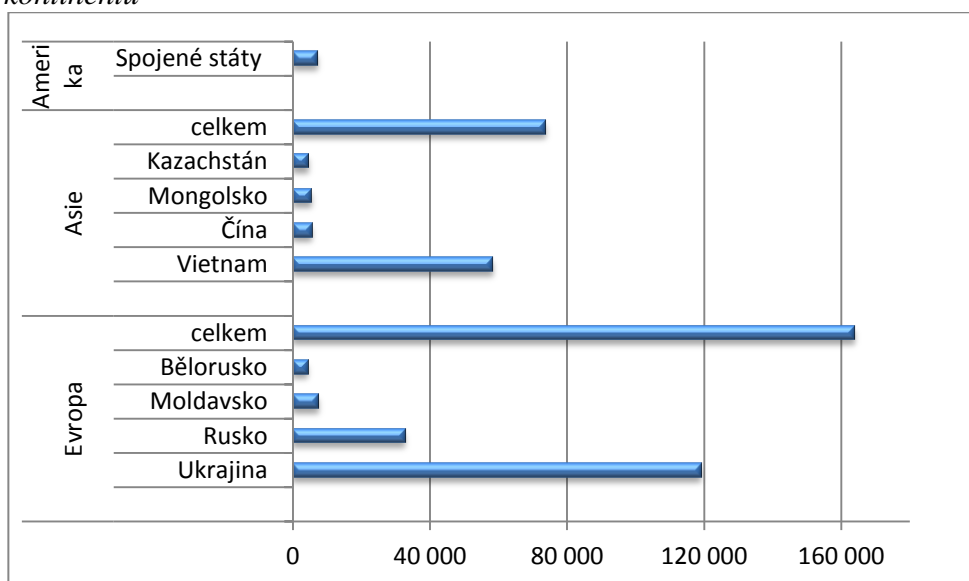
Zdroj: ČSÚ, 2012

Příloha č. 4: Cizinci třetích zemí dle státního občanství a kontinentu

Evropa		
	Ukrajina	119 021
	Rusko	32 782
	Moldavsko	7 605
	Bělorusko	4 418
	celkem	163 826
Asie		
	Vietnam	58 266
	Čína	5 586
	Mongolsko	5 387
	Kazachstán	4 613
	celkem	73 852
Amerika		
	Spojené státy	7 317

Zdroj: ČSÚ, 2012

Příloha č. 5: Grafický přehled cizinců třetích zemí dle státního občanství a kontinentu

Zdroj: ČSÚ, 2012

Příloha č. 6: Srovnání občanů třetích zemí podle nejpočetnějších státních občanství, trvalého pobytu a pohlaví za tři roky

		celkem	trvalý pob.	muži	ženy
k 31. 12. 2009	Ukrajina	132 015	43 682	21 856	21 826
k 31. 12. 2010		124 367	46 782	23 383	23 399
k 31. 12. 2011		119 021	50 130	25 088	25 042
k 31. 12. 2009	Vietnam	61 178	35 768	20 122	15 646
k 31. 12. 2010		60 350	36 622	20 573	16 049
k 31. 12. 2011		58 266	37 510	21 014	16 496
k 31. 12. 2009	Rusko	30 697	12 881	5 846	7 035
k 31. 12. 2010		32 203	13 448	6 058	7 390
k 31. 12. 2011		32 782	13 915	6 254	7 661
k 31. 12. 2009	Moldavsko	10 059	2 364	1 315	1 049
k 31. 12. 2010		8 877	2 643	1 469	1 174
k 31. 12. 2011		7 605	2 840	1 595	1 245
k 31. 12. 2009	Čína	5 359	3 279	1 802	1 477
k 31. 12. 2010		5 478	3 339	1 823	1 516
k 31. 12. 2011		5 586	3 439	1 862	1 577
k 31. 12. 2009	Mongolsko	5 747	2 364	1 315	1 049
k 31. 12. 2010		5 578	2 151	783	1 368
k 31. 12. 2011		5 387	2 568	929	1 639
k 31. 12. 2009	Bělorusko	4 550	2 382	921	1 461
k 31. 12. 2010		4 463	2 503	970	1 533
k 31. 12. 2011		4 418	2 435	907	1 528
k 31. 12. 2009	Kazachstán	4 000	1 845	793	1 052
k 31. 12. 2010		4 332	1 879	813	1 066
k 31. 12. 2011		4 613	1 711	732	979
k 31. 12. 2009	Spojené státy	5 941	2 680	1 772	908
k 31. 12. 2010		6 074	2 766	1 833	933
k 31. 12. 2011		7 317	2 857	1 897	960
k 31. 12. 2009	celkem	259 546	107 245	55 742	51 503
k 31. 12. 2010		251 722	112 133	57 705	54 428
k 31. 12. 2011		244 995	117 405	60 278	57 127

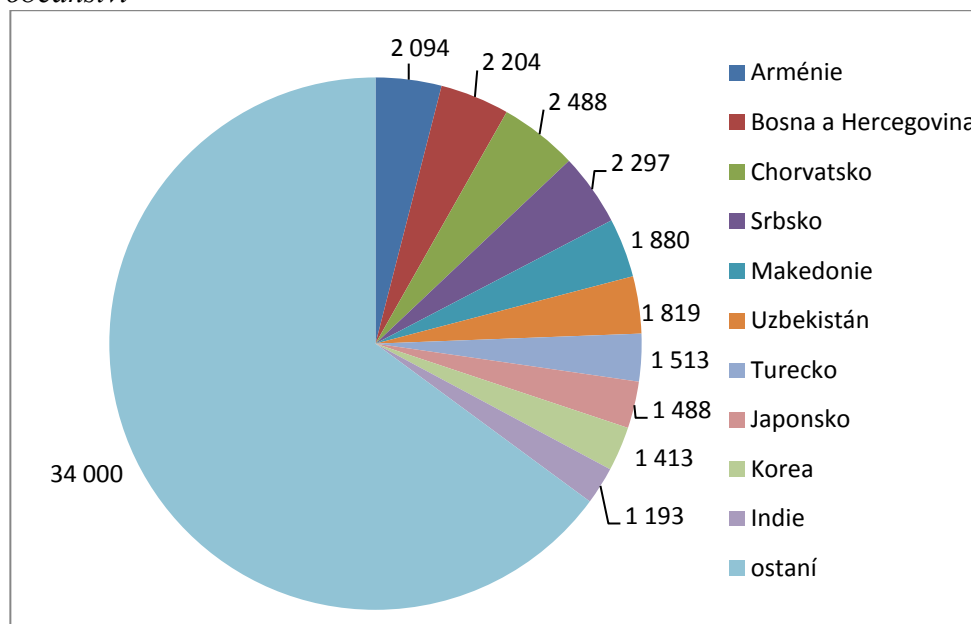
Zdroj: ČSÚ, 2010-2012

Příloha č. 7: Přehled ostatních cizinců třetích zemí dle státního občanství a trvalého pobytu

	celkem	trvalý pobyt
celkem	52 389	
Arménie	2 094	1 238
Bosna a Hercegovina	2 204	1 488
Chorvatsko	2 488	2 016
Srbsko	2 297	1 610
Makedonie	1 880	1 030
Uzbekistán	1 819	201
Turecko	1 513	516
Japonsko	1 488	226
Korea	1 413	89
Indie	1 193	344
ostatní	34 000	
	18 389	8 758

Zdroj: ČSÚ, 2012

Příloha č. 8: Grafický přehled ostatních cizinců třetích zemí dle státního občanství

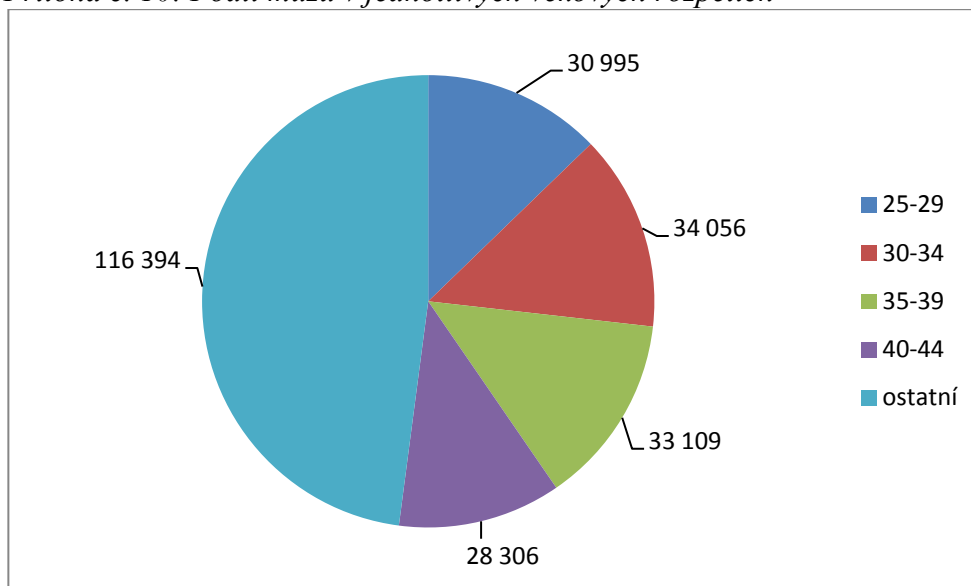
Zdroj: ČSÚ, 2012

Příloha č. 9: Počet cizinců celkem a podle věkového rozpětí a pohlaví

muži celkem	242 860
muži 25-44	126 466
ženy celkem	179 354
ženy 25-44	91 768

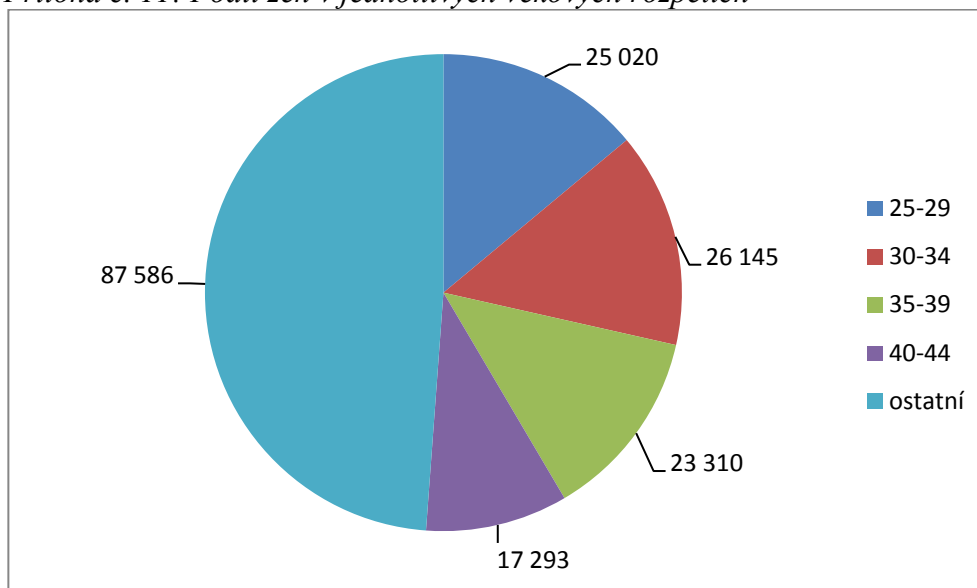
Zdroj: ČSÚ, 2012

Příloha č. 10: Podíl mužů v jednotlivých věkových rozpětích

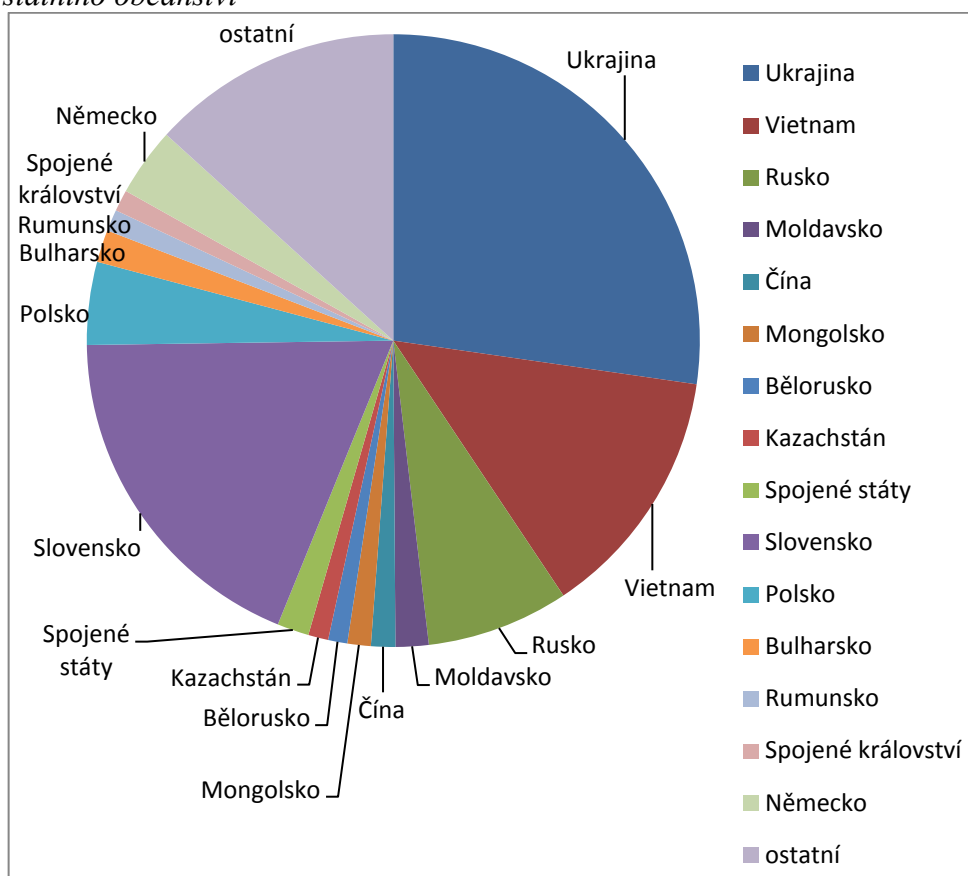
Zdroj: ČSÚ, 2012

Příloha č. 11: Podíl žen v jednotlivých věkových rozpětích

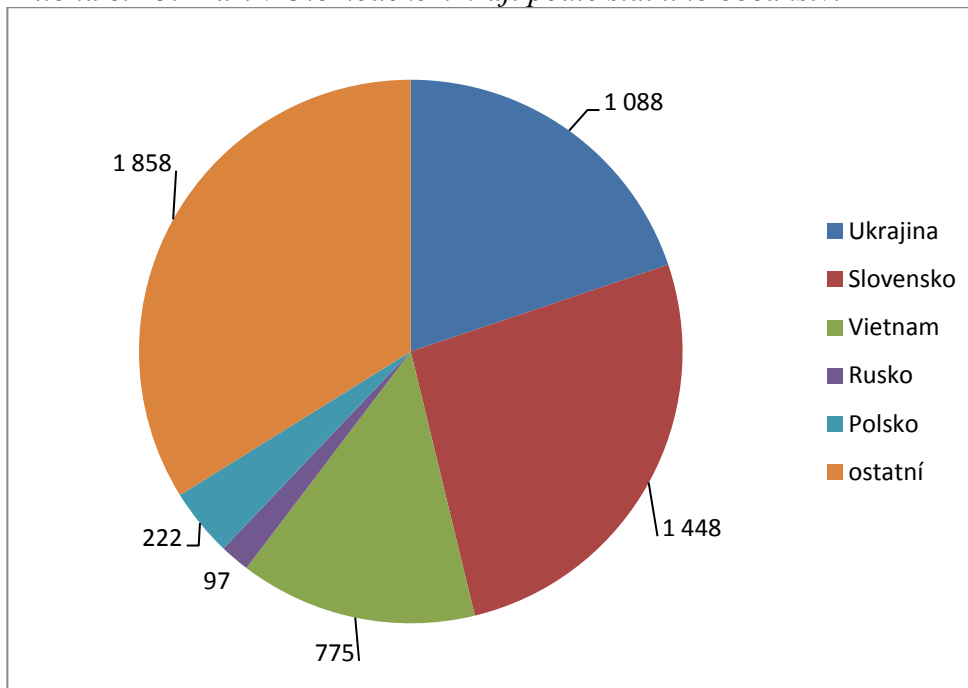
Zdroj: ČSÚ, 2012

Příloha č. 12: Podíly nejpočetnějších skupin cizinců z EU a třetích zemí dle státního občanství

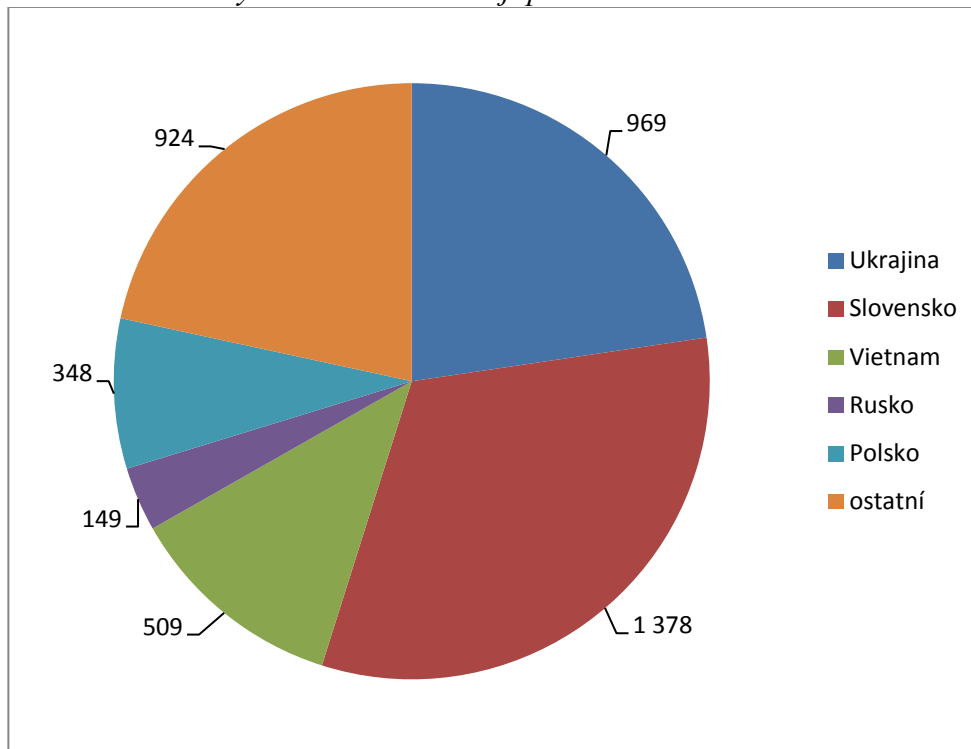
Zdroj: ČSÚ, 2012

Příloha č. 13: Muži v Olomouckém kraji podle státního občanství

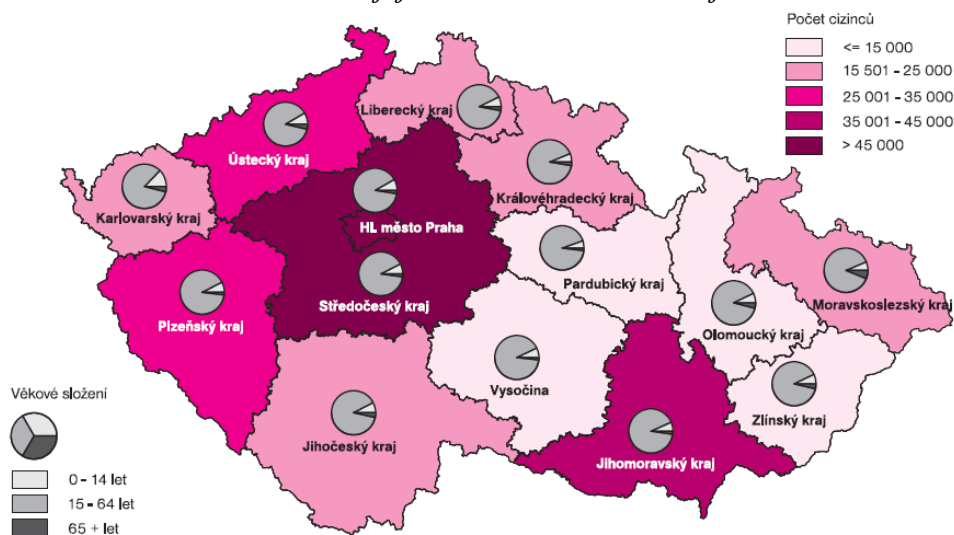
Zdroj: ČSÚ, 2012

Příloha č. 14: Ženy v Olomouckém kraji podle státního občanství

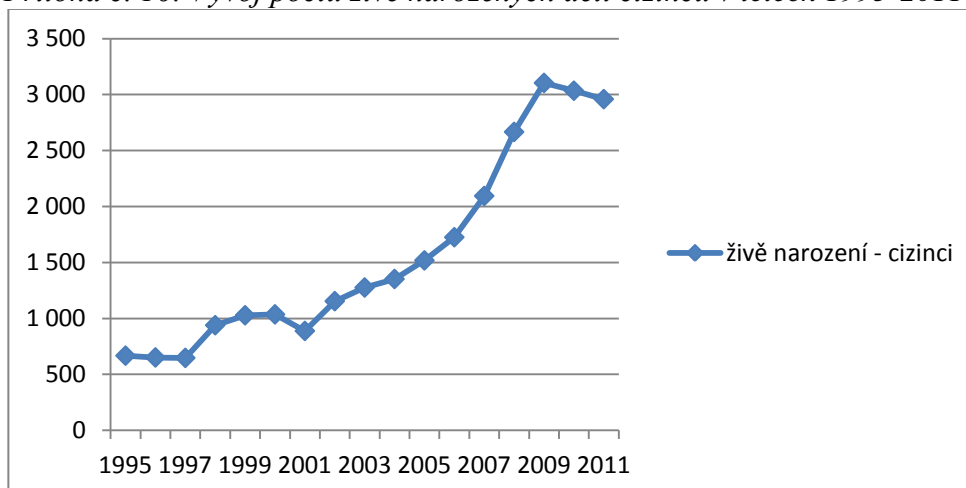
Zdroj: ČSÚ, 2012

Příloha č. 15: Počet cizinců a jejich věkové složení v krajích ČR

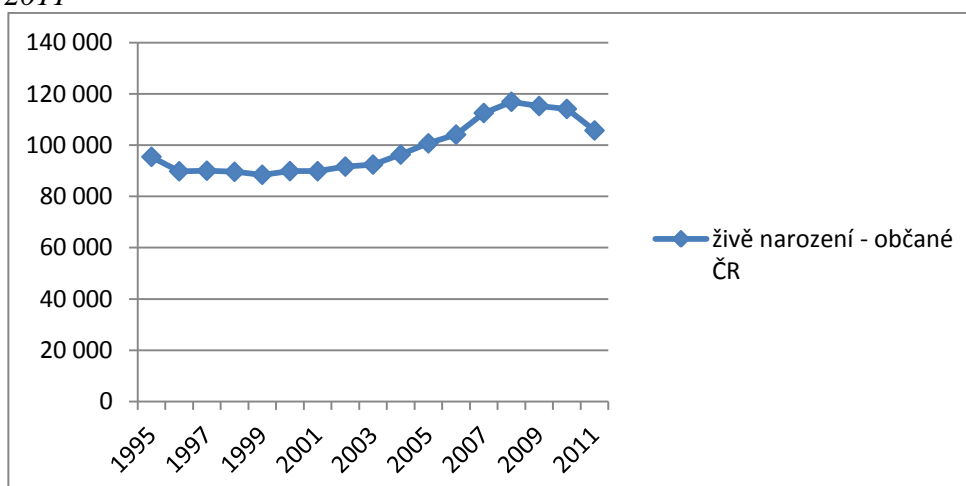
Zdroj: ČSÚ, 2006

Příloha č. 16: Vývoj počtu živě narozených dětí cizinců v letech 1995-2011

Zdroj: ČSÚ, 2009, 2012

Příloha č. 17: Vývoj počtu živě narozených dětí občanů ČR v letech 1995-2011

Zdroj: ČSÚ, 2009, 2012